

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder

**Gemeenten Weesp en Muiden
een cultuurhistorisch bureauonderzoek in het
kader van de MER**

drs. C.M. Soonius & ir. G.H. de Boer

Archeologisch Adviesbureau

Colofon

Opdrachtgever: Bloemendalerpolder

Titel: Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden; een cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

Status: eindversie

Datum: 11 februari 2010

Auteurs: *drs. C.M. Soonius & ir. G.H. de Boer*

Projectcode: MWBP

Bestandsnaam: RA2014_MWBP

Projectleider: drs. C.M. Soonius

Projectmedewerker: ir. G.H. de Boer

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: niet van toepassing

Bewaarplaats documentatie: RAAP West-Nederland

Autorisatie: drs. I.A.Schute

ISSN: 0925-6229

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. 2010

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Stuurgroep Bloemendalerpolder heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in september 2009 een archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek uitgevoerd in verband met het opstellen van een Milieu Effect Rapportage (MER) voor een gecombineerd project voor woningbouw en natuurinrichting in de Bloemendalerpolder, in de gemeenten Weesp en Muiden. Dit bureauonderzoek is uitgevoerd omdat de bodemingrepen die gepaard gaan bij zowel de woningbouw als de natuurinrichting, zouden kunnen leiden tot de aantasting of vernietiging van cultuurhistorische waarden. Het doel van het onderzoek was het inventariseren van de in het plangebied aanwezige archeologische, historisch-geografische en architectuurhistorische waarden en het opstellen van een gespecificeerde verwachting voor het aantreffen van nog onbekende cultuurhistorische waarden.

Sinds het van kracht worden van de Wet Archeologische Monumentenzorg (Wamz) in 2007 hebben gemeenten een centrale rol gekregen in de zorg voor het archeologisch erfgoed. Aangezien de gemeenten Muiden en Weesp geen archeologische waarden- en verwachtingenkaart hebben opgesteld of archeologisch beleid hebben geformuleerd, ontbreekt er een afgewogen en transparant beleidskader in deze gemeenten.

Op de archeologische verwachtingskaart (kaartbijlage 1e) is een onderscheid gemaakt in verschillende landschappelijke eenheden per periode.

Voor grote delen van het plangebied geldt een lage archeologische verwachting. Dit betekent overigens niet dat de aanwezigheid van archeologische resten kan worden uitgesloten. Voor het afgedekte dekzandlandschap is een onbekende archeologische verwachting geformuleerd.

Tevens dient rekening gehouden te worden met de in het kader van onderhavig bureauonderzoek geïnventariseerde cultuurhistorische elementen/vindplaatsen die op kaartbijlage 1 staan weergegeven. Een groot deel van deze vindplaatsen is nog niet gewaardeerd. Het radarstation Seeadler vormt een zeer fraai ensemble met een hoge tot zeer hoge archeologische waarde.

In het plangebied bevinden zich 13 historisch-geografische en architectuurhistorische elementen waar provinciaal cultuurhistorisch beleid op van toepassing is. Daarnaast ligt het plangebied in het Groene Hart en bevinden zich resten van de Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam in het plangebied. De Vecht vormt de westelijke begrenzing van deze verdedigingswerken.

Voor de omgang met cultuurhistorische waarden in het plangebied wordt geadviseerd om te handelen in overeenstemming met het wettelijke kader voor de ruimtelijke ordening en de monumentenzorg, alsmede de gebiedspecifieke beleidsvoornemens uit het 'Beleidskader landschap en cultuurhistorie Noord-Holland' (Provincie Noord-Holland, 2006). Aangezien de exacte inrichting van het plangebied nog niet bekend is, zijn de aanbevelingen algemeen van aard. De cultuurhistori-

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden
Cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

sche waarden en verwachtingen staan wel op de kaartbijlagen aangegeven, waar ook de onderscheidende elementen staan aangegeven. De achterkades en de ontginningsrichtingen in de ontginningsblokken kunnen als inspiratie dienen voor verdere inrichting van het plangebied. De Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam zijn vanuit de polder niet goed herkenbaar. Dit kan door het openhouden van delen van de polders worden geaccentueerd. Vanuit de Vecht, die de grens vormt van beide verdedigingswerken, is het ook belangrijk dat richting het achterland openheid van het polderlandschap blijft bestaan.

Ten aanzien van de invulling van de groen-blauwe structuur zou het, vanuit cultuurlandschappelijk oogpunt wenselijk zijn het bos zoveel mogelijk te beperken tot een smallere strook aan weerszijden van de A1. De herkenbaarheid van het zeer open cultuurlandschap verdwijnt door de aanleg van bos.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de gemeente Muiden en de gemeente Weesp, alsmede de provincie Noord-Holland.

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	9
1.1 Kader en doelstelling	9
1.2 Plangebied	9
1.3 Wettelijke en beleidsmatige context	10
1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen	11
1.5 Leeswijzer	11
2 Landschap en bewoning	13
2.1 Geologische ontwikkeling	13
2.2 Bewoningsgeschiedenis	16
3 Inventarisatie van bekende gegevens	25
3.1 Inleiding	25
3.2 Landschap	25
3.3 Archeologie	27
3.5 Beleid	32
4 Gespecificeerde cultuurhistorische verwachting	35
4.1 De archeologische verwachtingskaart	35
4.2 Cultuurhistorische waardenkaart (kaartbijlage 1d)	38
5 Conclusies en aanbevelingen	39
5.1 Conclusies	39
5.2 Aanbevelingen	39
Literatuur	43
Gebruikte afkortingen	45
Verklarende woordenlijst	45
Overzicht van figuren en bijlagen	47
Bijlage 1. Catalogus van bekende historisch-geografische en architectuur- historische waarden	49
Bijlage 2. Catalogus van nieuwe vindplaatsen	55

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden
Cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Stuurgroep Bloemendalerpolder heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in september 2009 een archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek uitgevoerd in verband met het opstellen van een Milieu Effect Rapportage (MER) voor een gecombineerd project voor woningbouw en natuurinrichting in de Bloemendalerpolder, in de gemeenten Weesp en Muiden. Dit bureauonderzoek is uitgevoerd omdat de bodemingrepen die gepaard gaan bij zowel de woningbouw als de natuurinrichting, zouden kunnen leiden tot de aantasting of vernietiging van cultuurhistorische waarden. Het doel van het onderzoek was het inventariseren van de in het plangebied aanwezige archeologische, historisch-geografische en architectuurhistorische waarden en het opstellen van een gespecificeerde verwachting voor het aantreffen van nog onbekende cultuurhistorische waarden. Op basis hiervan zijn vervolgens in hoofdstuk 5 algemene adviezen geformuleerd voor de omvang met aanwezige en te verwachten cultuurhistorische waarden bij de verdere planvorming en voor eventueel benodigd cultuurhistorisch vervolgonderzoek.

1.2 Plangebied

Begrenzing en administratieve gegevens

Het plangebied Bloemendalerpolder (ca. 490 ha) ligt tussen Weesp en Muiden en omvat de Bloemendalerpolder en Gemeenschapspolder. Het plangebied wordt in het oosten begrensd door de Vecht, in het zuiden door de spoorlijn Amsterdam - Hilversum, in het westen door het Amsterdam-Rijnkanaal en in het noorden door de Muidertrekvaart (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 25G en 25H van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 131.200/482.000. Het plangebied is voornamelijk in gebruik als grasland. De snelweg A1 loopt in het noorden van het plangebied en langs de Vecht en de rijksweg is bebouwing aanwezig.

Toekomstige situatie

Het plangebied Bloemendalerpolder wordt ontwikkeld tot een gecombineerd woon-, natuur en recreatiegebied (DHV B.V., 2009). In het plangebied worden 2.800 tot 3.000 woningen gebouwd. Tweederde deel van de Bloemendalerpolder en de Gemeenschapspolder blijft onbebouwd. Dit deel wordt ingericht ten behoeve van natuur- en verschillende recreatieve functies. Verder komen verschillende ontwikkelingen in de directe omgeving hier samen en hebben een relatie met het plangebied. Als voorbeelden kunnen worden genoemd de verlegging en verbreding van de A1, de ontwikkeling van het KNSF-terrein, en de realisatie van een ecologische verbinding tussen het Naardermeer en het IJmeer. Aan de ontwikkeling van de Bloemendalerpolder is onder andere de voorwaarde verbonden dat de woningbouw plaatsvindt in samenhang met de ontwikkeling van de groenblauwe structuur en de aanleg van een aquaduct voor de kruising van de A1 en de Vecht bij

Figuur 1. Luchtfoto met ligging van het plangebied (zwarte lijn), met ARCHIS-waarnemingen (rood) en AMK-terreinen (blauw); inzet: ligging in Noord-Holland (ster).

Muiden. Deze verschillende ontwikkelingen maken deel uit van de integrale gebiedsontwikkeling van de Bloemendalerpolder en kunnen dan ook niet los van elkaar worden gezien.

1.3 Wettelijke en beleidsmatige context

Het uitgangspunt voor dit bureauonderzoek wordt gevormd door het wettelijke en beleidsmatige kader voor de ruimtelijke ordening en de monumentenzorg.

Uitgangspunt voor dit onderzoek -voor zover het althans archeologische waarden betreft- is het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ), zoals beschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA). Voor de inventarisatie van cultuurhistorische waarden is het onderzoek niet gebonden aan de KNA.

Gezien de uitvoering ten behoeve van het opstellen van een Milieu Effect Rapportage vormen meer specifiek het 'Streekplan Noord-Holland Zuid', het 'Beleidskader landschap en cultuurhistorie Noord-Holland', de 'Uitwerking Bloemendalerpolder/KNSF-terrein' en het 'Overgangsdokument geldend streekplangebied' (Provincie Noord-Holland, resp. 2003, 2006, 2007 & 2008) het uitgangspunt voor de aanbevelingen in hoofdstuk 5. Aangezien de ruimtelijke ontwikkelingen en de daarbij gepaard gaande bodemingrepen nog niet exact bekend zijn, hebben de aanbevelingen een algemeen karakter.

Het Verdrag van Malta is sinds september 2007 in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd door middel van de "Wet op de Archeologische Monumentenzorg" (WAMZ). Het betreft een herziening van de "Monumentenwet 1988" en een aanvulling op of wijziging van bepaalde artikelen in de "Woningwet", de "Wet Milieubeheer" en de "Ontgrondingswet".

In de WAMZ krijgen de gemeenten het beheer over de bekende en te verwachten archeologische waarden in en op het gemeentelijk grondgebied. Een belangrijke verplichting voor de gemeenten is hierbij dat de bestemmingsplannen aangepast moeten worden. De gemeenten Muiden en Weesp hebben nog geen gemeentelijk archeologiebeleid vastgesteld.

1.4 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Achter in dit rapport is een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen en worden enkele vaktermen beschreven (zie verklarende woordenlijst).

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van het landschap en de bewoning in het plangebied. De inventarisatie van bekende gegevens wordt in hoofdstuk 3 gegeven. Hierbij wordt ook kort ingegaan op de archeologische verwachtingskaart (§ 3.3) van het Vechtplassengebied (Molenaar & De Boer, 2006) die onder meer het uitgangspunt vormde voor het in deze studie geformuleerde verwachtingsmodel. In § 3.5 komt kort het beleid inzake cultuurhistorie breed en archeologie aan bod. In hoofdstuk 4 wordt de gespecificeerde cultuurhistorische verwachting beschreven. Hoofdstuk 5 tot slot omvat de conclusies en aanbevelingen.

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden
Cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

Geologische perioden			Archeologische perioden			
Tijdvak	Chronozone	Datering	Tijdperk	Datering		
Holoceen	Laat Subatlanticum	1150 na Chr.	Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)			1795
			Nieuwe tijd	B	1650	
	A	1500				
	Vroeg Subatlanticum	0	Middeleeuwen	Laat	1250	
				Vol	1050	
				Vroeg	Ottoons	900
					Karolingisch	725
					Merovingisch laat	525
					Merovingisch vroeg	450
	Romeinse tijd	Laat	270			
Midden		70 na Chr.				
Vroeg		15 voor Chr.				
Subborea	-450 voor Chr.	IJzertijd	Laat	250		
			Midden	500		
			Vroeg	800		
		Bronstijd	Laat	1100		
			Midden	1800		
			Vroeg	2000		
		Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850		
			Midden	4200		
			Vroeg	4900/5300		
Atlanticum	-3700	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450		
			Midden	8640		
			Vroeg	9700		
Pleistocene	Weichselien	Laat Glaciaal	Late Dryas	11.050		
			Allerød	11.500		
			Vroege Dryas	12.000		
			Bølling	12.500		
			Vroegste Dryas	13.500		
		Pleniglaciaal	Midden	Laat	Denekamp	30.500
					Hengelo	60.000
					Moershoofd	71.000
					Odderade	114.000
					Brørup	114.000
	Vroeg Glaciaal	-114.000	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500	
				Jong B	16.000	
				Jong A	35.000	
				Midden	250.000	
				Oud	250.000	
				Eemien	126.000	
				Saalien II	236.000	
				Oostermeer	241.000	
				Saalien I	322.000	
Belvédère/Holsteinien	336.000					
Glaciaal x	384.000					
Holsteinien	416.000					
Elsterien	463.000					
			label1_standaard_GeoBioArcheo_RAAP_2010			

Tabel 1. Archeologische en geologische tijdschaal.

2 Landschap en bewoning

2.1 Geologische ontwikkeling

Inleiding

Het plangebied bevindt zich in het Vechtplassengebied en ligt op de overgang van verschillende landschappelijke zones. Ten oosten van het plangebied strekt het midden-Nederlandse dekzandgebied met de Gooise stuwwallen zich uit. In de ondergrond van de Bloemendalerpolder kan dit dekzandlandschap ook worden aangetroffen, echter op een diepte van enkele meters. Het is afgedekt met een pakket veen dat deel uitmaakt van het Hollandse en Utrechtse veengebied. Dit veengebied wordt doorsneden door de Vecht, onder invloed waarvan tot slot klei en zand zijn afgezet. Voor het opstellen van de archeologische verwachtingen van het plangebied zijn genoemde drie landschappen dan ook van belang:

- het afgedekte dekzandlandschap;
- het rivierenlandschap;
- het veengebied.

Hieronder zal in chronologische volgorde de geologische ontwikkeling van de directe omgeving van het plangebied worden behandeld.

Het afgedekte dekzandlandschap

Gedurende de laatste IJstijd (het Weichselien 120.000-10.000 jaar geleden) was het hele plangebied afgedekt door de jongste pleistocene afzettingen: het dekzand. Het dekzand is door de wind afgezet en is in het plangebied meer dan 2 meter dik. De top van het dekzandpakket ligt in het plangebied tussen de 4 en 10 m -NAP (zie kaartbijlage 1b en figuur 2). De dekzanden vormen soms ruggen die aantrekkelijk zijn geweest voor bewoning, met name in de buurt van laagtes. De reconstructie van de top van de pleistocene afzettingen is zeer globaal, maar geeft wel een beeld van het landschap van zo'n 10.000 jaar geleden. De dekzanden worden gerekend tot de Formatie van Boxtel (De Mulder e.a., 2003).

Rond 10.000 jaar geleden eindigde het Pleistoceen en begon het huidige tijdvak: het Holoceen. Het Holoceen wordt gekenmerkt door een warmer wordend klimaat, waardoor de voormalige ijskappen smolten en een stijging van de zeespiegel optrad. Onder invloed van de stijging van de zeespiegel trad ook een stijging van de grondwaterspiegel op zodat het voormalige dekzandlandschap geleidelijk verdronk en er een uitgestrekt veengebied ontstond. De Vecht bestaat mogelijk al duizenden jaren als veenrivier, onder meer gevoed vanuit de natuurlijke kwelogen van het Naardermeer/Uitermeer en Horstermeer/Overmeer.

Het veenlandschap

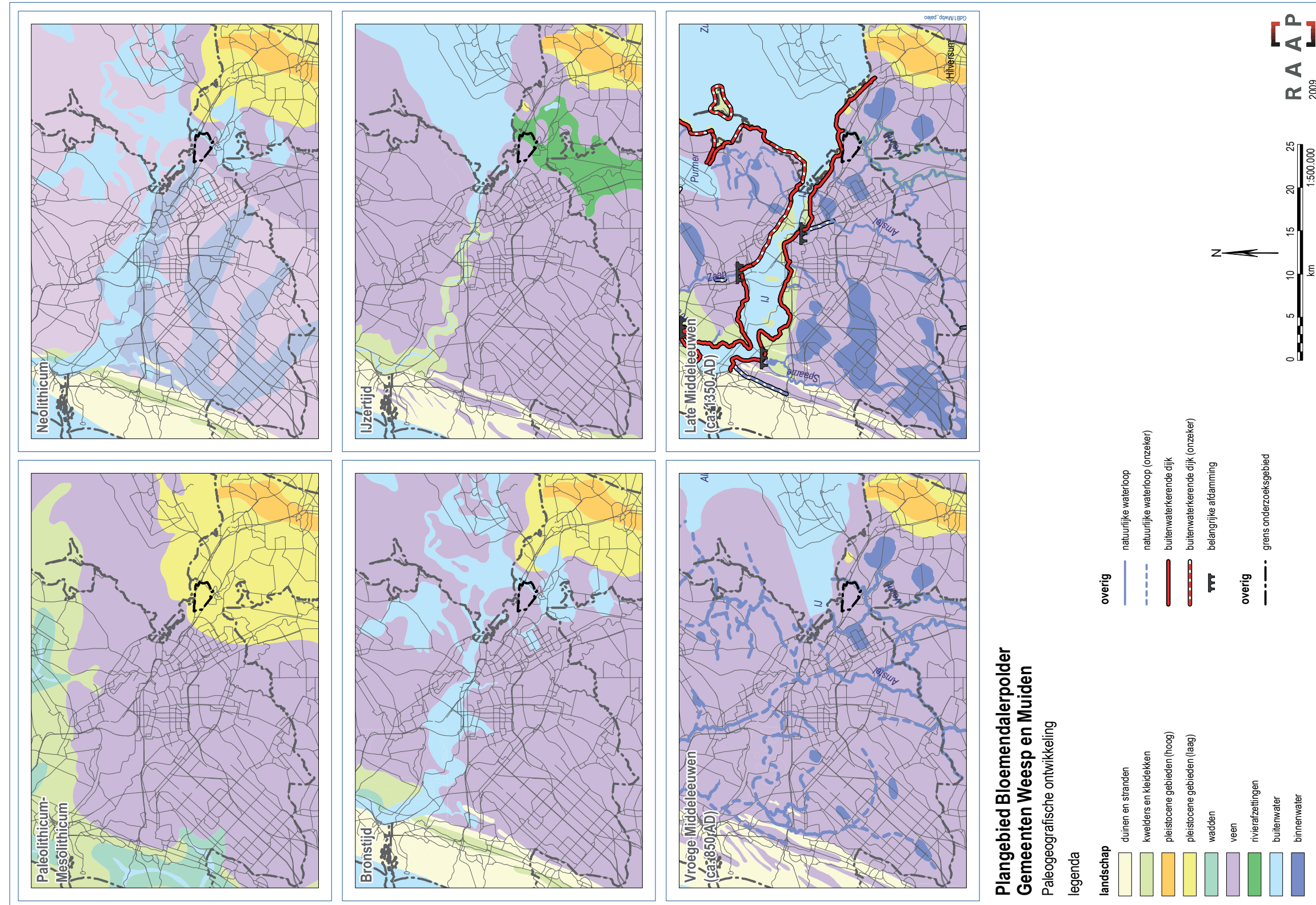
Behalve de geleidelijke verhoging van het grondwaterpeil zal ook de toegenomen toestroom van kwelwater dat afkomstig was van de stuwwallen, hebben bijgedragen aan de vernatting. Deze situatie leidde tot goede condities voor veengroei. De veengroei heeft vermoedelijk tot ongeveer het begin van de Late Middeleeuwen plaatsgevonden en in de loop van de tijd is op een aantal plaatsen dan ook een dik pakket veen gevormd. Op plaatsen waar het veen niet is afgedekt door latere rivier- of zeeafzettingen, ligt het nog steeds aan het maaiveld. Door ontginningen sinds de Late Middeleeuwen is wel overal de top van het veen verdwenen. Het veen wordt gerekend tot de Formatie van Nieuwkoop (De Mulder e.a., 2003).

De invloed van de zee in het plangebied is hoofdzakelijk beperkt gebleven tot het stroomdal van de Vecht. De jongste zeeafzettingen in het plangebied zijn de afzettingen die door de voormalige Zuyderzee tijdens dijkdoorbraken in het achterland zijn afgezet. Hoewel al vanaf de 13e eeuw langs de kust dijken werden aangelegd om het zeewater te keren, vonden nog geregeld dijkdoorbraken plaats (Gottschalk, 1974; Donkersloot-de Vrij, 1985). Op de bodemkaart van het plangebied (Lange & Bles, 1963) is het middeleeuwse kleidek goed te zien (zie kaartbijlage 1a). Deze afzettingen behoren tot het Laagpakket van Walcheren (voorheen Afzettingen van Duinkerke III; Stiboka, 1965). Het Laagpakket van Walcheren maakt deel uit van de Formatie van Naaldwijk (De Mulder e.a., 2003).

Rivierenlandschap

Rond 800 voor Chr. kwam het plangebied binnen de invloedssfeer van het riviersysteem van de Rijn (Van de Meene e.a., 1988; Weerts e.a., 2002). In deze periode ontwikkelde de stroomgordel van de Vecht/Angstel zich als afsplitsing vanuit de zuidelijker gelegen arm van de Kromme/Oude Rijn. Aanvankelijk omvatte deze stroomgordel alleen de loop van de Angstel, die door het reeds aanwezige veenpakket sneed. Door rivierverleggingen bij Breukelen en Loenen ontstond echter een tweede parallelle waterloop ten oosten van de Angstel en die bij Nigtevecht weer in de oude loop uitkwam. Deze oostelijke rivierloop werd uiteindelijk de Vecht (Weerts e.a., 2002). De sedimenten die door de Vecht/Angstel zijn afgezet bestaan uit geul-, bedding-, oever- en komafzettingen. In het plangebied bevinden zich de oeverwallen langs de Vecht, met verder van de rivier vandaan een smalle strook komklei (zie ook kaartbijlage 1a: bodemtype LW2V en LW2: matige diepe en diepe kleigronden (deels op veen).

De stroomgordel van de Vecht/Angstel verloor rond 300 na Chr. grotendeels haar actieve sedimentatie. Weerts e.a. (2002) suggereren dat dit wellicht het gevolg is geweest van de invloed van de Romeinen. In de Romeinse tijd vormden de Oude en Kromme Rijn de noordgrens van het Romeinse Rijk en fungeerden ze tevens als een belangrijke vaarweg naar zee. Wellicht dat de Romeinen de watertoevoer naar de Vecht/Angstel hebben afgesneden om zo de waterafvoer via de Oude Rijn te vergroten en de bevaarbaarheid en verdedigbaarheid van de grensrivier te verbeteren. In het jaar 1122 na Chr. kwam in ieder geval een einde aan de actieve sedimentatie van de Vecht/Angstel. In dit jaar werd namelijk bij Wijk bij Duurstede de Kromme Rijn afgedamd waardoor de waterafvoer naar de Vecht/Angstel wegviel. De rivierafzettingen van de Vecht/Angstel worden gerekend tot de Formatie van Echteld (De Mulder e.a., 2003).

Figuur 2. Paleogeografische ontwikkeling van de omgeving van het onderzoeksgebied (naar Molenaar e.a., 2009).

2.2 Bewoningsgeschiedenis

Algemeen

In het plangebied is in het verleden geen systematisch archeologisch onderzoek uitgevoerd. Niettemin zijn in het gebied enkele archeologische vindplaatsen bekend. Met behulp van archeologische en historische bronnen kan de bewoningsgeschiedenis van het plangebied in grote lijnen worden gereconstrueerd. Hieronder wordt een beknopt overzicht gegeven van de bewoningsgeschiedenis van het onderzoeksgebied per periode. Daartoe is onderscheid gemaakt in drie bewoningsperioden, een indeling die grotendeels samenhangt met de geologische opbouw van het plangebied:

- jagers-verzamelaars (Paleolithicum - (Midden) Neolithicum op het dekzandlandschap);
- vroege landbouwers (IJzertijd - Romeinse tijd) op de oeverwallen van de Vecht;
- late landbouwers: (Middeleeuwen - Nieuwe tijd) in het gehele plangebied.

Op grond van de ontstaansgeschiedenis en de geologische opbouw van het plangebied, worden bewoningsresten uit het Laat Neolithicum of de Bronstijd (ook behorende tot de vroege landbouwers) niet verwacht. Een uitzondering hierop zou het gebied rond de Vecht kunnen zijn, maar hier zijn tot op heden geen aanwijzingen voor. Deze perioden worden in onderstaand overzicht niet behandeld.

Paleolithicum, Mesolithicum en (Midden) Neolithicum

De gemeenschappen van jagers-verzamelaars bestonden uit kleine familiegroepen die niet langdurig in een nederzetting woonden, maar op seizoensbasis of vaker naar nieuwe tijdelijke woonlocaties uitweken. De beschikbaarheid van voedsel vormde waarschijnlijk een belangrijke reden voor deze mobiliteit. Hierbij valt te denken aan twee factoren. Ten eerste zijn bepaalde voedselbronnen (zoals noten, vogels of vissen) slechts in een beperkte periode in een beperkt gebied voorhanden. Ten tweede raken voedselbronnen (zoals de wildstand) uitgeput indien deze langdurig geëxploiteerd worden. Tekorten kunnen worden voorkomen door naar andere gebieden te trekken. Vindplaatsen van jagers-verzamelaars worden met name verwacht in gebieden waar verschillende voedselbronnen op relatief korte afstand te vinden zijn: zogenaamde gradiëntzones. Dit zijn zones waar, door met name verschillen in reliëf, verschillende landschappen met een grote diversiteit aan flora en fauna voorkomen.

Archeologische vondsten uit het Midden Paleolithicum bevinden zich in of nabij gestuwde afzettingen. Sporen van het meest westelijk gelegen kampement uit deze periode (ca. 120.000 jaar geleden) zijn aangetroffen op de stuwwal van Hilversum (mondellinge mededeling A. Cruysheer). Deze resten zijn in onderhavig plangebied niet te verwachten.

Archeologische vondsten uit het Laat Paleolithicum (35.000-8800 voor Chr.) zullen hoofdzakelijk bestaan uit kleine vondststrooiingen van vuursteen, soms in combinatie met botmateriaal en houtskool. Ze zijn achtergelaten door groepen rondtrekkende jagers-verzamelaars en kunnen worden aangetroffen op het dekzand.

Gedurende het Mesolithicum (8800-4900 voor Chr.) leefde men nog steeds van de jacht en het verzamelen van voedsel. De werktuigen uit deze periode bestaan ook voornamelijk uit vuursteen, maar zijn aanzienlijk kleiner en verfijnder dan die uit het Laat Paleolithicum. Werktuigen van

been en gewei zijn uit deze periode ook bekend maar deze zijn zeer kwetsbaar en blijven zelden bewaard. In het grootste deel van Nederland bleef deze mesolithische levenswijze tot in het begin van de Late Steentijd (Vroeg/Midden Neolithicum) gehandhaafd.

Doordat het dekzandlandschap in het plangebied langzaam verdrong en er op uitgebreide schaal veen ging groeien, werd het plangebied rond 4000 voor Chr. - dat wil zeggen gedurende het Midden Neolithicum - onbewoonbaar (figuur 2). Voor zover bekend bleef het gebied lange tijd zeer ongunstig voor bewoning, dit veranderde pas in de loop van de IJzertijd.

IJzertijd en Romeinse tijd

In de IJzertijd en Romeinse tijd bleef de bewoning niet beperkt tot de hogere (zandige) delen van het landschap, maar werd ook het lager liggende veen/rivierengebied gebruikt. Het is dan ook zeer goed mogelijk dat in de IJzertijd of Romeinse tijd bewoning op het veen heeft plaatsgevonden. Elders in Noord-Holland zijn hiervoor verscheidene aanwijzingen gevonden. Naar verwachting zullen de mogelijkheden voor het ontwateren van het veen voor vroege landbouwers echter gering zijn geweest. De bewoning zal zich dan ook voornamelijk hebben beperkt tot de veengebieden die van nature goed werden ontwaterd zoals de gebieden direct langs de Vecht of zijriviertjes daarvan.

Op de crevasseafzettingen in de nabijgelegen Aetsveldsche polder is bewoning uit de IJzertijd aangetoond (zie figuur 2). Deze polder bevindt zich onder de bebouwde kom van Weesp. In principe kon in deze periode ook op de oeverafzettingen van de Vecht gewoond worden, maar dat is nog niet aangetoond. De voedsleconomie van de nederzetting in de Aetsveldsche Polder lijkt hoofdzakelijk gericht te zijn geweest op runderteelt met de nadruk op melk- en mogelijk ook kaasproductie. Er zijn echter ook resten van steur en edelhert aangetroffen hetgeen wijst op een aanvulling van het dieet door jacht en visserij (Van Wijngaarden-Bakker, 1988).

Langs de Vecht, ten zuiden van het plangebied zijn twee kano's uit de IJzertijd gevonden en ook losse vondsten uit de IJzertijd en Romeinse tijd wijzen op bewoningsactiviteiten aan de Vecht (Kok, 2008).

Middeleeuwen

Het plangebied ligt in de middeleeuwse gouw *Nifterlake*, een naam die al in de 8e eeuw in bronnen voorkomt. Nifterlake betekent volgens het toponymisch woordenboek van Gysseling 'bij de waterloop in moerasgebied' en grensde in het westen aan Kinhem (Kennemerland). De drie onderdelen van Nifterlake (het Gooi, de Vechtstreek en 'groot' Waterland) werden gescheiden door oligotrofe (voedselarme) venen. Bewoning uit de Vroege Middeleeuwen op de oeverwallen van de Vecht in het plangebied is nog niet aangetoond maar wel zeer aannemelijk. Zo heeft de plaatsnaam Weesp (*Wesopa*) vermoedelijk een prehistorische oorsprong hetgeen zelf zou kunnen wijzen op continuïteit sinds de Prehistorie. Muiden wordt in de 9e eeuw al genoemd (*Amuda* of *Amuthon*); er ligt een tolplaats aan de monding van de Vecht. Ook de kerk van Muiden dateert uit de 8e eeuw en is een dochterkerk van Utrecht.

Ontginningen in het Utrechts-Hollands veengebied

In de Vroege Middeleeuwen (450-1050 AD) werd het veengebied waarin het plangebied zich bevindt niet of nauwelijks door mensen bewoond. De bodem was hier te drassig voor intensieve

landbouw en nederzettingen met akkers waren geconcentreerd op de hogere en drogere geest- en zandgronden van Kennemerland en het Gooi en langs de oeverwallen van de Vecht. Het veengebied zal hoogstens in gebruik zijn geweest voor extensief landgebruik, zoals jacht, visserij en het verzamelen van hout en riet.

In de 11e eeuw kwam verandering in deze situatie. Bevolkingsgroei en daarmee samenhangend een toenemende behoefte aan landbouwareaal luidde de grootschalige ontginning van de Hollandse en Utrechtse veengebieden in.

Aangenomen wordt dat vanuit de 'overbevolkte' geest- en zandgronden van Kennemerland en Utrecht kolonisten de veengebieden van de gouw Nifterlake zijn binnengetrokken. Om de veengronden agrarisch bruikbaar te maken moesten ze eerst worden ontwaterd. Daartoe werden vanaf natuurlijke of vooraf gegraven waterlopen haaks op de natuurlijke helling van de veenkussens parallel aan elkaar gelegen afwateringsloten gegraven, in de richting van de waterscheiding. Hierdoor ontstonden op de afwateringsrichting georiënteerde strokenverkavelingen. Rondom de ontginningen werden voor-, zij- en achterkades opgeworpen. Zo werden zij beschermd tegen overstromingen vanuit de veenrivieren en tegen wateroverlast vanuit het nog niet ontgonnen veen. De bewoning bestond uit naast elkaar gelegen boerderijen op de afzonderlijke percelen. Hierdoor ontstonden lineaire nederzettingen die haaks op de verkavelingsrichting waren georiënteerd (De Cock, 1965; Pons & Van Oosten, 1974; Besteman, 1994 & 1997; Haartsen & Brand, 2005).

Het plangebied viel niet direct onder een lokale of regionale landsheer en werd door de veenontginners op eigen houtje in cultuur gebracht. Deze vorm van ontginning wordt aangeduid als opstreckende verkaveling en wordt vaak gekenmerkt door een *onregelmatig* kavelpatroon waarbij de kavels uit verschillende richtingen komen en op elkaar botsen of elkaar afsnijden. De grilligheid van de ontginningen wordt voornamelijk bepaald doordat de Vecht en andere kleine veenriviertjes die een kronkelend verloop hadden, als ontginningsbasis zijn genomen (De Cock, 1965; Pons & van Oosten, 1974; Donkersloot-de Vrij, 1985; Blok e.a., 2009). De woonlocaties van de eerste ontginners lagen in eerste instantie ter hoogte van de ontginningsbasis. Na verloop van tijd verhuisden de woonplekken soms mee in de richting van de zich opstreckende ontginning, zodat verspreid in het ontgonnen gebied huisplaatsen of linten van huisplaatsen kunnen voorkomen. Een vergelijkbare situatie doet zich bijvoorbeeld voor in het veengebied Waterland, ten noorden van Amsterdam (Soonius e.a., 2001). Voorbeelden van de grillig gevormde ontginningen zijn ondermeer te vinden in onderhavig plangebied, maar ook in de Aetveldsche polder en de Nieuwe Keverdijksche Polder.

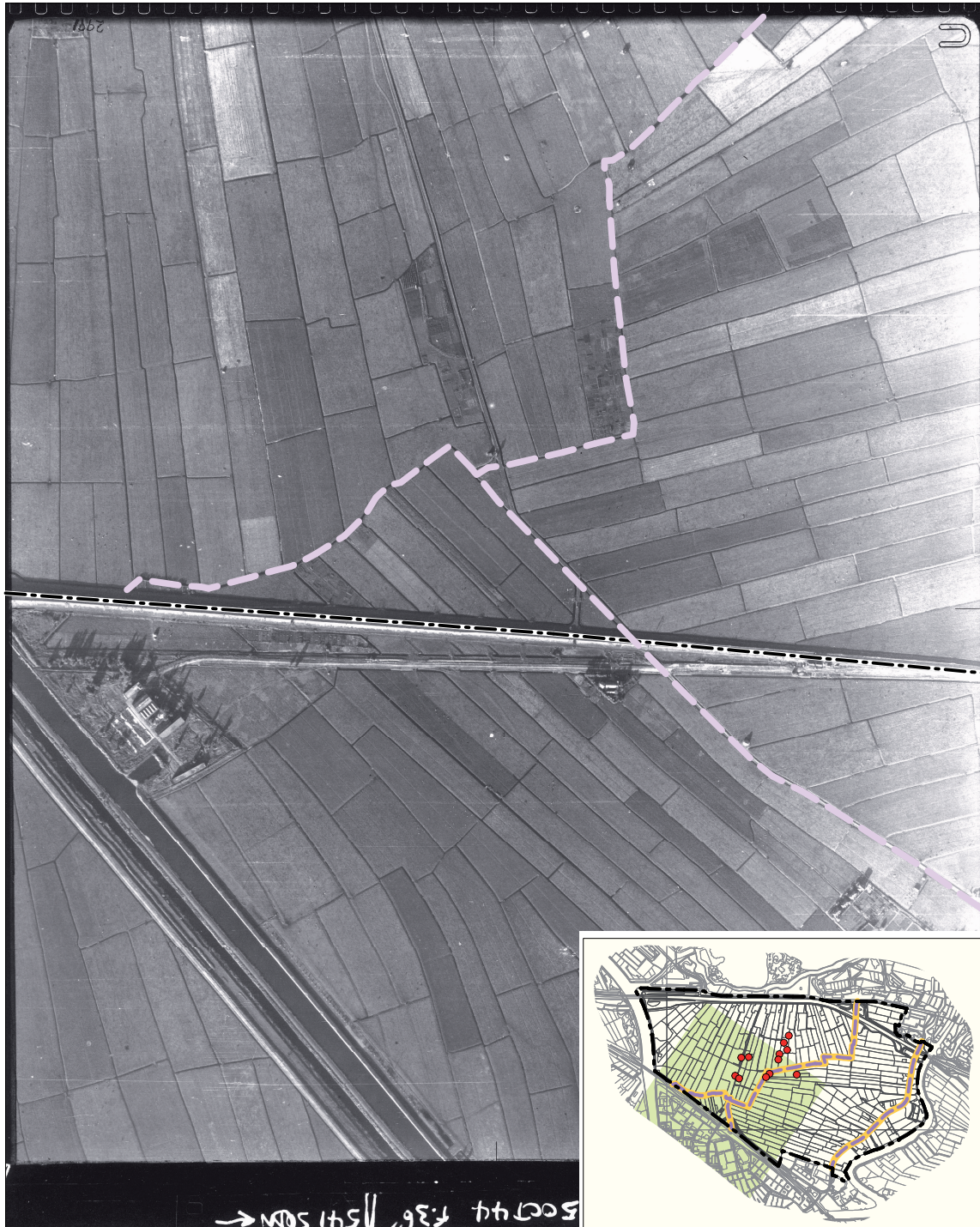
Ontginningsblokken in het plangebied

In het plangebied zijn drie primaire ontginningsblokken waar te nemen. In het oosten ligt het ontginningsblok Bloemendalerpolder met de Vecht als ontginningsbasis, in het uiterste zuiden een ontginningsblok met het Smal Weesp als ontginningsbasis en in het noorden het ontginningsblok Gemeenschapspolder waarvan de ontginningsbasis in de Zuiderzee is verdwenen. De achterkades van de verschillende ontginningsblokken zijn nog zeer fraai zichtbaar in de huidige topografie (kaartbijlage 1 en figuur 3).

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden
Cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

*Figuur 3. Luchtfoto van de Royal Air Force uit 1944 met een deel van het ontmantelde grondradarstation See-
adler, de zuidelijke grens van het plangebied (zwarte lijn) en de scheidingen tussen de verkavelingsblokken
(lila); inzet: ligging van de luchtfoto (lichtgroen) t.o.v. het plangebied.*

De Papelaan is van oorsprong vermoedelijk een secundaire kade die dwars door het oorspronkelijke ontginningsblok van de Gemeenschapspolder loopt. Dit doorgaande weggetje is zeer kenmerkend voor de verkeersfunctie, daar oude wegen in de Vechtstreek meestal over kaden, dijken en oeverwallen liepen. Aan het einde van de weg (in het noorden) was ook een tol. Tegenwoordig vormt de Papelaan de scheiding tussen de Gemeenschapspolder en de Bloemendalerpolder en de weg liep ook door richting de kerk van Weesp, langs de grens met het ontginningsblok dat vanuit het Smal Weesp is gevormd. De Papelaan is een belangrijke uitvalsweg van Weesp, getuige de galg die hier heeft gestaan.

Bewoning langs de Vecht

In de Late Middeleeuwen ontstonden ook de eerste burchten en kastelen in de omgeving van het plangebied. Deze versterkingen werden aangelegd op strategische, vaak hoger gelegen gronden en waren een afspiegeling van de macht en het aanzien van de lokale heersers. In de directe omgeving van het plangebied is nog een aantal van deze versterkingen aanwezig zoals het Muiderslot bij Muiden en Huis Ten Bosch bij Weesp. Een aantal van deze huizen/kastelen is in de loop van de eeuwen herhaaldelijk verwoest en weer opgebouwd. Verder kregen de steden Muiden (1296) en Weesp (1355) vanaf het eind van de 13e eeuw stadsrechten.

Maaiveldaling

De ontginning van het veengebied had grote gevolgen voor de landschapsontwikkeling. De ontwatering leidde tot oxidatie en inklinking van het veen en had een maaiveldaling tot gevolg. Al in de 12e eeuw zal hierdoor de natuurlijke afwatering van de ontginningen op basis van het oorspronkelijke hoogteverschil problematisch zijn geworden. Een tweede effect van de maaiveldaling was dat de laag gelegen gebieden kwetsbaar werden voor overstromingen vanuit de zich vormende Zuiderzee en diens voorloper het Almere en vanuit de Vecht. Overstromingen tastten het veen verder aan en plaatselijk ontstonden meren, zoals de Bijlmermeer (ten westen van het plangebied) en het Naardermeer (ten oosten van het plangebied).

Ontwikkelingen in de waterhuishouding

De maaiveldaling en de waterstaatkundige problemen die daardoor werden veroorzaakt leidden tot ingrijpen in de waterhuishouding. In 1122 werd de Kromme Rijn afgedamd bij Wijk bij Duurstede en begint de geschiedenis van de regulering van de Vecht. De afdamming had negatieve gevolgen voor de rivier als verkeersroute. Er werden vaarten aangelegd om Utrecht met de Vecht te verbinden.

De Vecht was binnen het plangebied oorspronkelijk niet afgedamd. Langs het riviertje liepen vanaf de 13e eeuw dijken tot aan Otterspoor (bij Breukelen) waar vanaf 1288 een dam met een sluis lag. Deze rivierkades zijn tot in de 17e eeuw, behalve rivierwaterkerend ook zeewaterkerend geweest en zijn hoger dan de dijken langs de Vecht ten zuiden van de Hinderdam. In 1437 werd ten zuiden van Weesp de Hinderdam aangelegd. Deze functioneerde tot 1674, toen uiteindelijk bij Muiden een dam met zeesluis werd gemaakt en de zee geen vat meer had op de benedenloop van de Vecht (Donkersloot-de Vrij, 1985).

Het overstromingsgevaar vanuit de Zuiderzee (en zijn voorloper het Almere) werd verminderd doordat in de 13e eeuw langs de kust dijken werden aangelegd. Deze dijk is ontstaan door de

aaneensluiting van de door buurschappen aangelegde dijken. Tot aan het begin van de 16e eeuw onderhield ieder buurschap zijn eigen dijkvak. Daarna nam het streekwaterschap Amstelland het beheer van de dijken en de regionale afwateringstelsels over. De zeedijk is meerdere keren verlegd en doorgebroken (Van Balen, 1927; Donkersloot-de Vrij, 1985; Van de Ven, 2003).

Nieuwe tijd

Ook in de Nieuwe tijd vonden in het plangebied ontwikkelingen plaats op het terrein van landbouw, bewoning en waterhuishouding die van belang zijn voor een goed archeologisch verwachtingsmodel.

Versterkingen en waterlinies

Zoals gezegd kregen de steden Muiden (1296) en Weesp (1355) stadsrechten vanaf het einde van de 13e eeuw. De ontwikkeling van Weesp en Muiden als vestingsteden vond echter pas plaats in de 16e eeuw. Vanaf de 17e eeuw werd in een aantal fasen de *Oude Hollandse Waterlinie* ontwikkeld. De linie moest als verdedigingswerk dienen tegen aanvallen op de 'vesting Holland' (Will, 2002). De steden Weesp, Muiden en Naarden, alsmede verschillende forten en schansen maakten deel uit van deze Oude Hollandse Waterlinie. In het begin van de 19e eeuw werd de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangelegd ter modernisering van de bestaande linie. De vestingsteden en vestingwerken van de Oude Hollandse Waterlinie maakten hier wederom deel van uit. Tegen het einde van de 19e eeuw werd ten slotte nog een derde verdedigingslinie aangelegd: de Stelling van Amsterdam. Deze diende ter bescherming voor het geval de Nieuwe Hollandse Waterlinie zou vallen. Weesp en Muiden werden ook in deze verdedigingslinie opgenomen zodat zij als enige steden tot alle drie de waterlinies hebben behoord (Haartsen & ten Oever-Van Dijk, 2000). In het plangebied bevinden zich enkele kazematten (bouwjaar 1931 en 1939) en een Kringenwetboerderij (bouwjaar 1899), behorende tot de Stelling van Amsterdam (Vesters (red.), 2003). Tot slot is er een locatie bekend geworden waarop in de Eerste Wereldoorlog een artilleriebatterij is aangelegd nabij het stoomgemaal op de linkeroever van de Vecht. Het is niet bekend of hier zich nog resten van in de bodem bevinden. De foto van de timmerploeg van stelling IV is geeft een fraai tijdsbeeld weer (figuur 4).

Buitenplaatsen langs de Vecht

In de 17e eeuw ontstonden opnieuw buitenplaatsen aan weerszijden langs de Vecht. Eén voormalige buitenplaats is op grond van historisch kaartmateriaal gelokaliseerd in het zuidelijke deel van het plangebied (kaartbijlage 1e).

Afwatering door bemaling

De afwatering van de veenontginningen gebeurde in eerste instantie op natuurlijke manier (dat wil zeggen zonder bemaling), waarbij het water op de Vecht werd geloosd. Door bodemdaling (als gevolg van de drainage en ontginning van het veen) bleek deze natuurlijke afwatering op den duur onmogelijk. Een oplossing hiervoor was de bemaling via molens. In de Nieuwe tijd werden in het plangebied zogenaamde molenpolders aangelegd, die via molenweteringen afwaterden op de Vecht.

Figuur 4. Timmerploeg uit 1914 (bron: R. Ros).

Water- en transportwegen

Van oudsher was transport in veengebieden over water belangrijker dan over land. De *Muidertrekvaart*, gelegen juist ten noorden van het plangebied, is een goed voorbeeld van een trekvaart met jaagpad. De behoefte aan snelle en regelmatige verbindingen tussen steden/gebieden groeide in de 17e eeuw sterk en deze trekvaart is daarvan een goed voorbeeld. Het rechte tracé is dan ook kenmerkend en nog duidelijk herkenbaar, net als de wegen (voormalige jaagpaden) erlangs. Zo werd het zand vanuit de rand van het Gooi over deze trekvaart naar Amsterdam verscheept ten behoeve van stadsuitbreidingen. Op de terugweg werd stadsafval meegenomen om over de landerijen uit te spreiden.

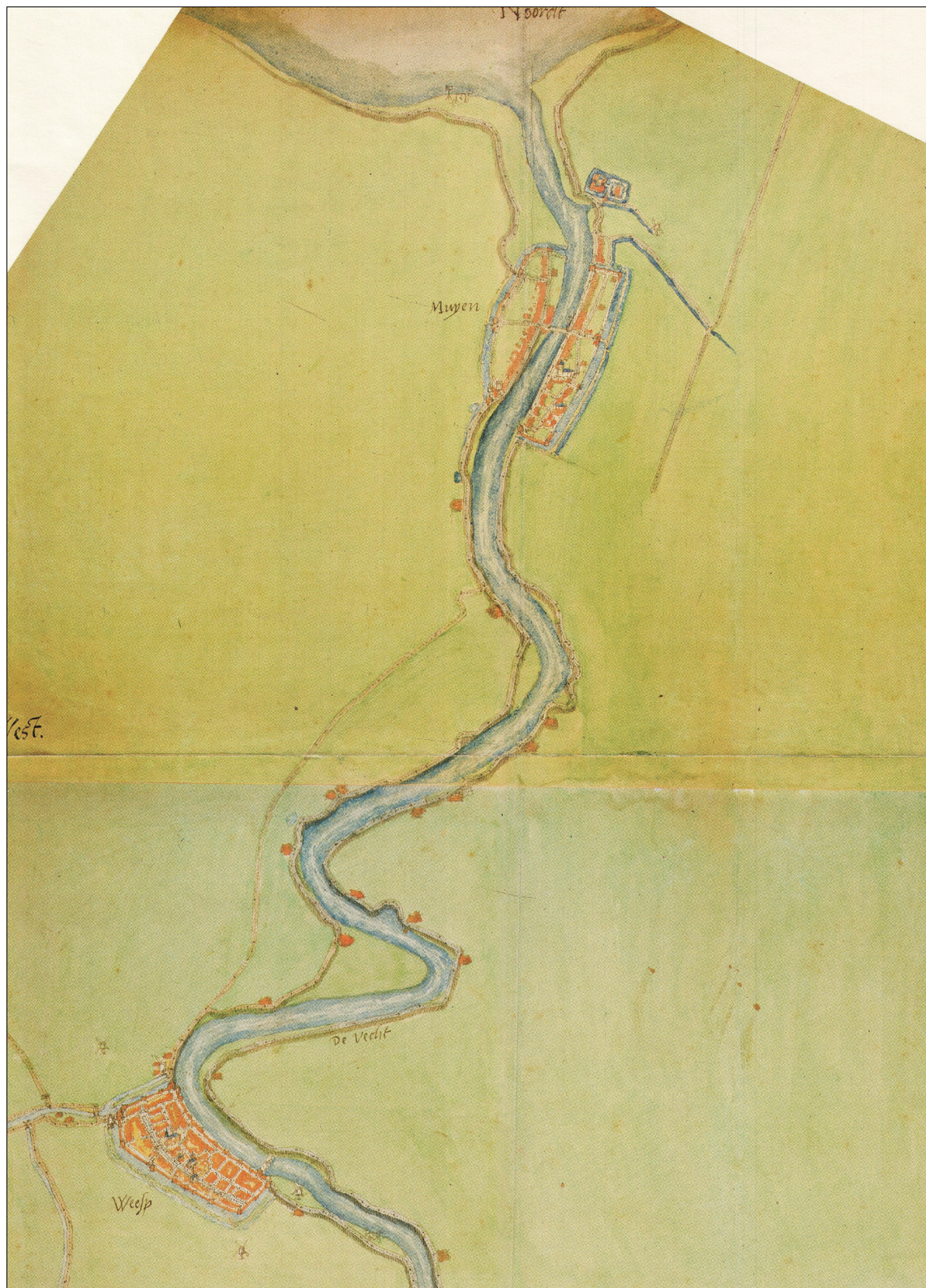
In de 19e eeuw werd het Amsterdam-Rijnkanaal gegraven, een ook op nationaal niveau belangrijke doorgaande waterweg. Kenmerkend voor dit kanaal is dat reeds bestaande wateren werden opgenomen in het kanaal. Daarmee is het kanaal enigszins ingepast in het landschap. Het kanaal doorsnijdt echter enkele oude polders, die sindsdien ruimtelijk duidelijk van elkaar gescheiden zijn. Het kanaal is in een later stadium verbreed en vormt momenteel de westelijke begrenzing van het plangebied.

Landgebruik

Het landgebruik in het plangebied veranderde niet veel in de Nieuwe tijd. Bewoning bleef geconcentreerd langs de oevers van de Vecht (figuur 5).

Langs de Papelaan, op de grens van de drie ontginningsblokken lag een galgenveld (kaartbijlage 1). Galgen bevonden zich vaak op goed zichtbare plekken langs doorgaande wegen en dienden (samen met een eventuele gehangene) ter afschrikking van de passerende reizigers. Andere galgenvelden in de omgeving lagen buitendijks: ten westen van Muiden en ten zuiden van Weesp,

Figuur 5. Overzichtskaart van de omgeving van het plangebied door Jacob van Deventer (ca. 1560).

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden
Cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

langs de oever van de Vecht (beide zichtbaar op de kaart van Van Deventer: figuur 5). Verder is op 18e-eeuwse kaarten langs de Vechtoever een traankokerij aanwezig en is er midden in de Gemeenschapspolder (nu langs de rand van het Amsterdam-Rijnkanaal) een eendenkooi aangelegd (zie uitsnede op kaartbijlage 1e).

Er zijn geen aanwijzingen voor veenwinning ten behoeve van brandstof in het plangebied, zoals in bijvoorbeeld de Loosdrechtse plassen wel is gebeurd. Het kleidek dat het veen in de Bloemendalerpolder afdekt, maakt het veen ongeschikt om te dienen als brandstof.

De Tweede Wereldoorlog

In het midden van het plangebied ligt het grondradarstation *Seeadler*, dat in 1943 is gebouwd en heeft slechts enkele maanden gefunctioneerd (figuur 3 en kaartbijlage 1e). Het complex is nog zeer compleet: funderingen, ondergrondse leidingen en bunkers zijn nog aanwezig. Over de bouw van dergelijke militaire complexen is evenwel zeer weinig bekend.

3 Inventarisatie van bekende gegevens

3.1 Inleiding

Voor het opstellen van de verwachtingskaart en de cultuurhistorische waardenkaart zijn reeds bekende archeologische, aardkundige, historisch-geografische en architectuurhistorische gegevens verzameld en is het grondgebruik in het onderzoeksgebied in het heden en verleden geïnventariseerd. Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- de archeologische verwachtingskaart van het Vechtplassengebied (Molenaar & de Boer, 2006);
- literatuur en historisch en aardkundig kaartmateriaal (zie literatuurlijst);
- amateur-archeologen (dhr. A. Cruysheer, dhr. R. Ros en Dhr R. Verhoef);
- de recente topografische kaart 1:25.000;
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- het informatiesysteem Kennis Infrastructuur CultuurHistorie (KICH);
- het MIP (Monumenten Inventarisatie Project) van Muiden
- de monumentenlijst van Weesp
- de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie;
- de molendatabase.

Ten behoeve van de rapportage is tevens het archeologiebeleid en beleid op het gebied van cultuurhistorie en landschap geïnventariseerd. Indien dit betrekking heeft op het plangebied staat dit kort verwoord in § 3.5.

3.2 Landschap

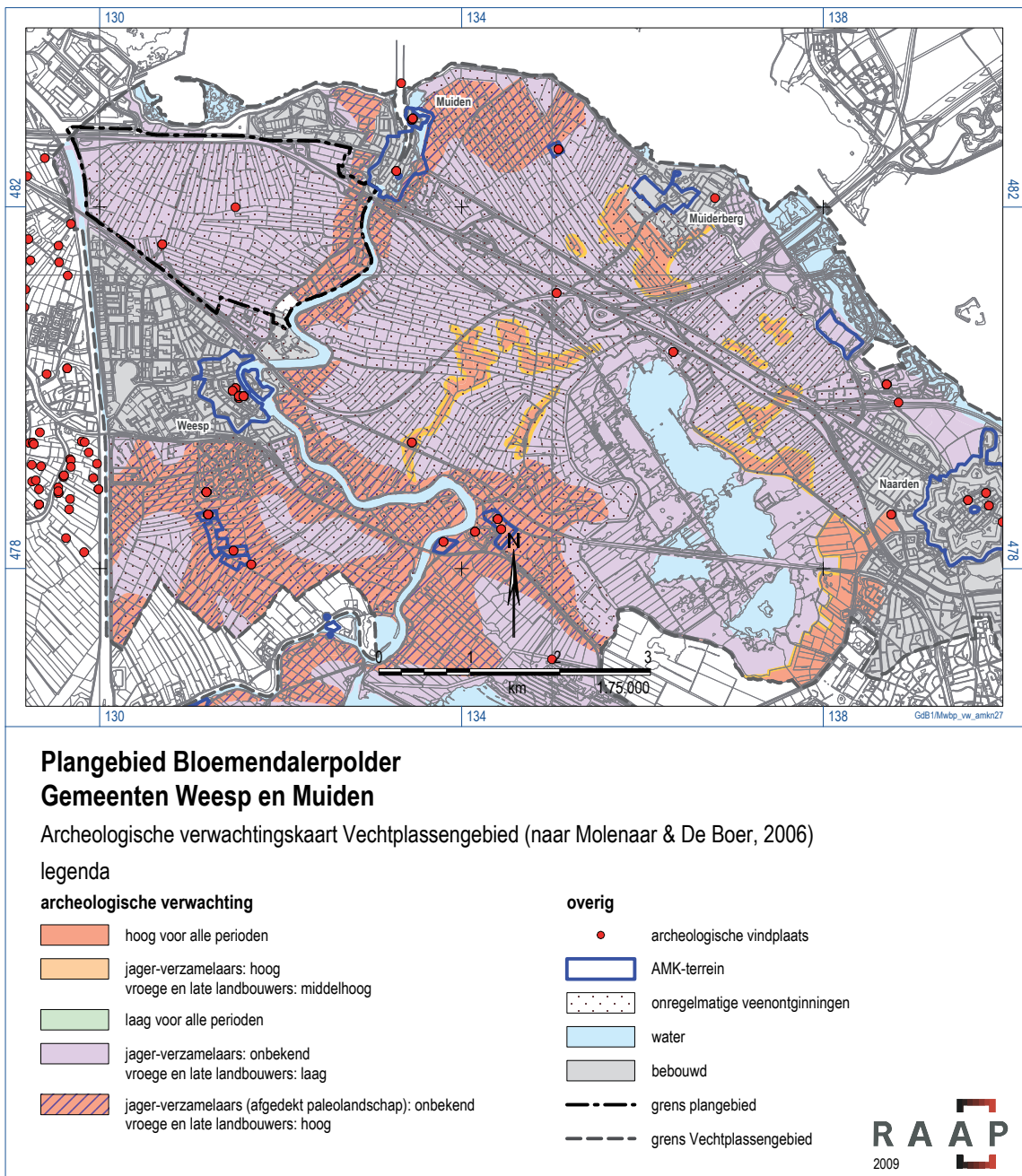
Voor onderhavig plangebied is in 1963 een bodemkaart schaal 1:10.000 vervaardigd (Lange & Bles, 1963; Brouwer e.a. 2002). De diepere ondergrond van het plangebied wordt gevormd door het dekzand. Tijdens de bodemkartering is de top van deze pleistocene afzettingen op een aantal plaatsen in kaart gebracht, de globale bodemopbouw blijkt uit de drie boorraaiën (kaartbijlage 1: raaiën A-A', B-B' en C-C').

De kaart 'Top pleistocene afzettingen' (kaartbijlage 1b) van TNO-NITG geeft een vlakdekkend beeld van de pleistocene ondergrond. Dit kaartbeeld is echter te globaal om als betrouwbare en deugdelijke onderbouwing voor een archeologisch verwachtingsmodel te kunnen dienen. Bovendien komt het hoogtebeeld niet geheel overeen met de bodemprofielen. Ter vergelijking zijn de boorraaiën van de bodemkaart op kaartbijlage 1b gezet.

Voor het veen- en rivierenlandschap is een onderverdeling gemaakt in veen- en kleigronden. De

veengronden hebben in een groot deel van het plangebied een kleidek (code w1V). Deze veengebieden zijn bij de overstromingen na de ontginning van het plangebied in de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd afgedekt met een kleidek.

Ten behoeve van de landschappelijke ontwikkeling is tevens gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand Nederland. In veengebieden is het soms mogelijk huisplaatsen (veenterpen) te traceren op het AHN. Veenterpjes zijn nog niet ontdekt in onderhavig plangebied, maar kunnen wel aanwezig zijn.

Figuur 6. Uitsnede van de samengestelde verwachtingskaart van het Vechtplassengebied.

3.3 Archeologie

Archeologische verwachtingskaart Vechtplassengebied (Molenaar & de Boer, 2006)

In 2006 is, in opdracht van de provincie Noord-Holland, een archeologische verwachtingskaart van het Vechtplassengebied opgesteld (figuur 6 Molenaar & De Boer, 2006). Het Vechtplassengebied ligt in het zuidoosten van de provincie Noord-Holland en omvat de gemeenten Muiden, Weesp, Naarden (deels) en Wijdmeren. Onderhavig plangebied bevindt zich binnen het Vechtplassengebied.

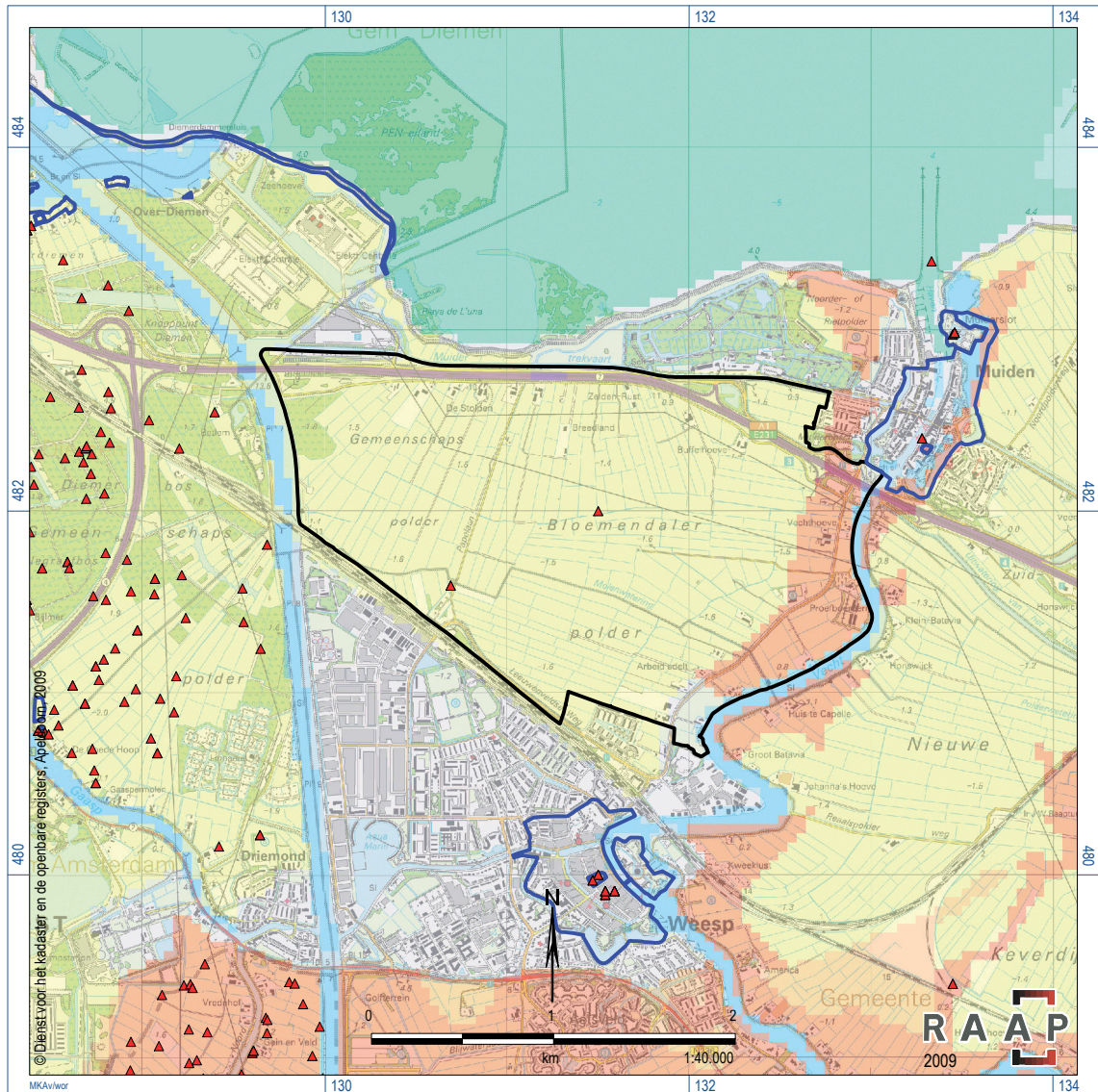
Het opstellen van een archeologische verwachtingskaart voor dit gebied maakte deel uit van het door de provincie Noord-Holland opgestarte project 'Actualisatie Archeologische Monumentenkaart (AMK) Noord-Holland'. De doelstelling van dit project was het actualiseren van de AMK door onder andere het actualiseren van de kaartlagen die het uitgangspunt vormen voor de archeologische verwachting van het Vechtplassengebied.

De noodzaak voor het actualiseren van deze kaartlagen komt hoofdzakelijk voort uit het feit dat de bestaande verwachtingskaart van deze gebieden, de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; figuur 7 Deeben (red.), 2008), te weinig houvast bood voor het uitvoeren van gericht provinciaal beleid. De IKAW geeft weer voor welke zones een hoge, middelhoge, lage of zeer lage archeologische trefkans geldt, en geeft daarmee weliswaar een vlakdekkend overzicht van de indicatieve dichtheid aan archeologische waarden van een gebied (de verwachting), maar dit beeld is nogal kleinschalig (schaal 1:50.000). Bovendien blijkt uit de IKAW niet voor welke archeologische periode(n) de desbetreffende verwachting geldt.

Ten behoeve van het actualiseren van de verwachtingskaart van het Vechtplassengebied is dus bekeken in hoeverre het bestaande verwachtingsbeeld op basis van aanvullende bodem-, hoogte-, en verstoringsgegevens kon worden verfijnd en waar meer inzicht kon worden verkregen in de specifieke archeologische verwachting voor de verschillende archeologische perioden.

Uit het Vechtplassengebied zijn relatief weinig archeologische vindplaatsen bekend. Bovendien is er van deze vindplaatsen relatief weinig gedetailleerde informatie bekend zodat het moeilijk zou worden om een gespecificeerd en goed onderbouwd inductief verwachtingsmodel te maken. Ook zijn van het Vechtplassengebied vrijwel geen vlakdekkende, gedetailleerde bodemkaarten beschikbaar waardoor een meer gedetailleerde verwachtingskaart niet tot de mogelijkheden behoorde.

In plaats daarvan zou het doel van het onderzoek worden om, mede op basis van de IKAW, een verwachtingskaart te maken waarbij getracht zou worden om inzicht te krijgen in de verschillende archeologische periodes en, waar mogelijk, inzicht te krijgen in de eventuele diepteligging en kwaliteit van archeologische vindplaatsen. Door de beperkingen aan het kaartmateriaal en de archeologische gegevens zijn het verwachtingsmodel en de verwachtingskaart van het Vechtplassengebied hoofdzakelijk gebaseerd op *expert-judgement*.

Figuur 7. Ligging van het plangebied (zwarte lijn) met ARCHIS-waarnemingen (rood) en AMK-terreinen (blauw) op de IKAW.

Bij het toekennen van de verschillende archeologische perioden is uitgegaan van de indeling:

- jagers-verzamelaars (Midden Paleolithicum t/m Neolithicum)
- vroege landbouwers (Neolithicum t/m Romeinse tijd)
- late landbouwers (Middeleeuwen en Nieuwe tijd)

De verwachtingskaart van het Vechtplassengebied geeft een globaal inzicht in de archeologische verwachting voor specifieke archeologische perioden en de te verwachten diepteligging en waar mogelijk de kwaliteit van eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen. De grenzen tussen de verschillende verwachtingszones kunnen niet als harde grenzen worden gehanteerd maar moeten meer als geleidelijke overgangen worden beschouwd.

De archeologische verwachtingskaart van het Vechtplassengebied wijkt op een aantal punten af van de IKAW. Deze verschillen zijn hoofdzakelijk gebaseerd op een andere interpretatie van de archeologische verwachting ten aanzien van specifieke aardkundige waarden.

Het verwachtingsmodel dat ten grondslag ligt aan onderhavige verwachtingskaart is niet door middel van veldwerk getoetst. Een dergelijke toetsing is echter van groot belang om de uitgangspunten van het verwachtingsmodel op waarde te kunnen schatten. Aanbevolen wordt derhalve om een veldtoets uit te laten voeren waarbij een representatieve steekproef van de verschillende verwachtingszones wordt gehanteerd. Dit betekent dat zowel zones met een hoge, middelmatige als lage archeologische verwachting worden onderzocht.

Archeologisch onderzoek in aangrenzende veengebieden

In de ruilverkaveling Amstelland heeft in de jaren 80 van de vorige eeuw een aanvullende archeologische inventarisatie plaatsgevonden (Datema, 1987). Hierbij zijn verschillende huisplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd opgespoord (zie figuur 1).

Een inventarisatie van veldnamen is een belangrijke aanvullende bron voor de reconstructie van de bewoningsgeschiedenis van een bepaald gebied. Onderzoek in Waterland (Bos, 1983) heeft uitgewezen dat ongeveer 10% van de geïventariseerde en gelokaliseerde veldnamen samenhangt met bewoning(ssporen) ter plekke. In Waterland wijzen de volgende categorieën veldnamen op voormalige bewoning:

- veldnamen die wijzen op een oude kerkplaats (voorbeelden: *Kerkheuvel*, de *Kirk*, *Papenwerf*);
- *achterland* (land achter de boerderij);
- perceelsnamen met het element *-leijkl/-laik* (opgeworpen dijkje van bagger langs de waterkant: in Waterland waren alle percelen met deze naam hoogstwaarschijnlijk tot zeker bewoond);
- de naam *Het/De Blooke* (betekenis: afgesloten ruimte);
- namen met het element *werf, worf* of *wurf*;
- tuinnamen;
- perceelsnamen als *Heuvel*, *Heul*, *Bult* en perceelsnamen met het element *-hoog*;
- namen met het element *-laan* (betekenis: toegangspad van de gouw naar de boerderij).

Op de kaart van J. Wandelaar uit 1754 staan enkele veldnamen aangegeven langs de Vecht die wijzen op bewoning. Voorbeelden hiervan zijn *'tuyn van Mulder'* en *'Haverkamp'*. De percelen gelegen ten westen van de Papelaan zijn eigendom van de kerk.

Een vlakdekkend veldnamenonderzoek is voor het plangebied Bloemendalerpolder echter nog niet uitgevoerd. Het is goed mogelijk dat een dergelijk onderzoek voor onderhavig (veen)gebied van nut kan zijn om meer 'grip' op de historische bewoning en het gebruik van het plangebied te krijgen.

ARCHIS en AMK

In ARCHIS staan twee archeologische vindplaatsen geregistreerd uit het plangebied (figuur 7). De eerste melding betreft een opgraving van de AWN-Naerdincklant (Koster, 1981) op het galgenveldje (ARCHIS-waarnemingsnummer 22421: kaartbijlage 1c). Bij deze opgraving is een rond stenen paadje blootgelegd, dat werd ondersteund door rondhouten balken. Op het paadje heeft

een muurtje gestaan.

De tweede ARCHIS-waarneming betreft de resten van het radarstation Seeadler uit de WOII (ARCHIS-waarnemingsnummer 408646). Op kaartbijlage 1e zijn alle (bekende) gebouwen of resten van funderingen weergegeven die bij het radarstation behoren.

Amateurarcheologen

Er is contact geweest met de AWN Naerdincklant (dhr. A. Cruysheer) en dhr. R. Ros. Laatstgenoemde onderhoudt websites met betrekking tot het radarstation Seeadler (www.radarstation.nl) en de Stelling van Amsterdam (www.stelling-amsterdam.nl). Vanaf de websites zijn bruikbare gegevens met betrekking tot cultuurhistorische elementen in het plangebied overgenomen in deze rapportage. De websites zijn door de Stichting Militair Erfgoed Groot-Amsterdam (Stichting MEGA) geïnitieerd.

Tevens is contact gelegd met de Stichting Menno van Coehoorn (dhr. R. Verhoef). Een weergave van de cultuurhistorische waarde van het radarstation Seeadler staat hieronder kort uiteengezet. De afzonderlijke elementen staan in bijlage 2 beschreven.

3.4 Historische geografie en architectuurhistorie

Het bureauonderzoek ten behoeve van de inventarisatie van historisch-geografische en architectuurhistorische elementen en patronen bestond uit de bestudering en selectie van bruikbare gegevens uit de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) Noord-Holland, regio Gooi- en Vechtstreek (zie <http://www.noord-holland.nl/chw>: Haartsen & ten Oever- van Dijk, 2000) en het digitale informatiesysteem Kennis Infrastructuur Cultuurhistorie (KICH, zie <http://www.kich.nl/>). Hieruit zijn bekende en nog bestaande historisch-geografische en architectuurhistorische elementen en patronen in het plangebied geïnventariseerd. Tevens is nagegaan of zich in het plangebied beschermde monumenten bevinden.

De volgende historische kaarten zijn geraadpleegd:

- Plattegrond Jacob van Deventer (derde kwart 16e eeuw) van Weesp en Muiden (figuur 5) beschreven door I.H.J.M Keperman- Wilke (Weesp) en S.C. van Diest (Muiden);
- Kaarte van alle de Dykpligtige en eenige Waalpligtige Landen Behorende onder het Hoogheemraadschap van den Zeeburg en Diemerdyck van J. Wandelaar daterend uit 1754 (UBL, collectie Bodel Nijenhuis);
- Minuutplans (ontleend aan [/www.watwaswaar.nl](http://www.watwaswaar.nl));
- gemeente Weesp (1818), Sectie B Blad 1, Bloemendaal;
- gemeente Muiden (1824), sectie E, Bloemendalerpolder eerste Blad;
- gemeente Muiden (1824), sectie E, Bloemendalerpolder tweede Blad;
- gemeente Weespercarpsel (1818) alleen het verzamelplan was beschikbaar;
- Grote Historische Provincie Atlas, schaal 1:25.000. Noord-Holland 1849-1859 (Wolter-Noordhoff Atlasproducties, 1992);
- Gemeente Atlas van de provincie Noord-Holland (Kuyper, 1869);
- Historisch topografische kaart uit 1894-1923 (Gras, 2003).

Het radarstation 'Seeadler' (gegevens ontleend aan www.radarstation.nl)

Het radarstation Seeadler is in 2001 herontdekt in de Bloemendalerpolder, gemeente Muiden nadat in de jaren hiervoor tevergeefs is gezocht naar het radarstation in de omgeving van Diemen. De hieronder genoemde codes staan op kaartbijlage 1e en bijlage 2.

De radarstelling werd gedurende acht weken in juli en augustus 1943 gebouwd. In eerste instantie werd begonnen met het oprichten van de nu nog aanwezige kleine gebouwen, de zogenoemde *Feldmässige Ausbau* (G1 t/m G3). Deze hebben het uiterlijk van een garage en boden onderdak aan de aggregaten of andere technische apparatuur. Vervolgens werd er als *Stellungszentrale* een *Auswertung T-Baracke* gebouwd, waarin de gegevens werden verwerkt. Dit is een T-vormig gebouw dat ook bij andere stations in Nederland heeft gestaan. Waarschijnlijk zijn (delen van) de fundering van dit gebouw nog aanwezig (F2 en F3). De opstelling van de Frey-radar ontbreekt nog in het kaartbeeld, maar is door nader onderzoek wel op te sporen.

Aan de oostzijde van de boerderij Breedland werden twee of vier langwerpige barakken geplaatst. Iets ten noorden van de barakken werd een rechthoekig bassin met compartimenten gebouwd, waarschijnlijk een reservoir voor bluswater. Direct ten zuidwesten van de boerderij lag een omvangrijk complex van drie, in U-vorm, aan elkaar gekoppelde gebouwen. Hierin bevonden zich de accommodaties voor NCO's (Niet Commandovoerende Officieren) en de *Luftnachrichten-Helferinnen* met ertussenin een gebouw voor verwarming, toiletten en douches. De funderingsbalken hiervan zijn nog aanwezig. Voor de administratie -en mogelijk een kantine- werd een *Wirtschaftsbaracke* gebouwd. Waarschijnlijk is ook hiervan nog een deel van de fundering aanwezig (U, op kaartbijlage 1).

Nabij en evenwijdig aan de Papelaan kwamen twee grote houten torens te staan met een vierkante grondvorm van circa zes bij zes meter -waarschijnlijk betrof dit de zogenoemde *Heinrich Y-pylonen*. De funderingen hiervan zijn nog in het veld aanwezig (T1 en T2).

Een klein vierkant gebouwtje, ten slotte, vormde de zuidoostelijke hoek van het station (G4): waarschijnlijk een *Knotenpunkt* die een telefoonaansluiting had naar de Korte Muiderweg.

Op de Britse luchtfoto's die tegen het eind van de oorlog zijn genomen, is te zien dat tussen de houten torens (T1 en T2) en het vierkante gebouwtje (G4) greppels zijn gegraven, vermoedelijk voor het leggen van kabels. In de weilanden tussen de gebouwen en de Papelaan werden verschillende met aarde overdekte schuilplaatsen aangelegd.

Al een maand na aanvang van de bouw, op 29 augustus 1943, werd de radarstelling op het militaire telefoonnet aangesloten (4 dubbele draden?). Op 31 augustus was het radarstation in bedrijf.

De *Seeadler* is een van de laatst gebouwde radarstations in Nederland, vermoedelijk om een gaatje in de radardekking te sluiten. Het station heeft slechts enkele maanden gefunctioneerd.

De sluiting moet te maken hebben met het feit dat vanaf eind 1943 werd overgestapt op nieuwe radarsystemen. Door de technische vooruitgang kon volstaan worden met minder stations.

Het radarstation Seeadler was een van de vele in Nederland en ook elders in de bezette gebieden gebouwde radarstations. Van het complex resteren nog een aantal fundamenteen, vier garages en twee radarsokkels van een *Wurzberg Riese* antenne. Op zich is er niet veel meer dat wijst op de oorspronkelijke bestemming maar de restanten van het complex zijn zeker nog zichtbaar en vormen een waardevol ensemble. Veel van dergelijke resten uit de Tweede Wereldoorlog zijn reeds ongedocumenteerd vernietigd.

Het doel hiervan was om eventueel nog bestaande historisch-geografische en architectuurhistorische elementen en patronen in kaart te brengen die niet zijn opgenomen in de CHW Noord-Holland, de KICH en de monumentenlijst van Weesp en het MIP van Muiden. Tevens zijn elementen behorende bij het Duitse radarstation Seeadler in de Bloemendalerpolder op kaart gezet (bron: www.radarstation.nl).

De geïventariseerde elementen en patronen zijn weergegeven op een historisch-geografische en architectuurhistorische overzichtskaart van het plangebied (kaartbijlage 1d en bijlagen 1 en 2). Deze kaart biedt inzicht in de oorspronkelijke aard en functie van de geïventariseerde elementen. Deze kaart is ook gebruikt om het verwachtingsmodel uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd nader in te vullen. Ten behoeve van een omschrijving van de geïventariseerde verschijnselen is aanvullende literatuur geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Voor de waardering van de geïventariseerde elementen en patronen is tijdens onderhavig onderzoek uitgegaan van de waarderingen uit de CHW Noord-Holland. Deze waardering kent een gradatie in drie in waarde oplopende klassen: 'van waarde', 'hoge waarde' en 'zeer hoge waarde'. De CHW Noord-Holland moet als informatie- en inspiratiebron worden gebruikt bij de belangenafweging in ruimtelijke processen, maar is geen beleidskaart. Aan de cultuurhistorische waarderingen in de CHW is geen juridische status als toetsingskader verbonden (Provincie Noord-Holland, 2008: 50; Provincie Noord-Holland, 2006: 15).

De nieuwe elementen (bijlage 2) hebben nog niet allemaal een waardering gekregen, aangezien er in het kader van dit bureauonderzoek geen waardestellend onderzoek heeft plaatsgevonden. Een uitzondering hierop vormen de elementen behorende tot het Duitse radarstation Seeadler. Dit ensemble herbergt een hoge cultuurhistorische waarde.

3.5 Beleid

De gemeenten Weesp en Muiden hebben nog geen vastgesteld gemeentelijk beleid op het gebied van archeologie/cultuurhistorie. In de beleidsnota Landschap en Cultuurhistorie wordt niet specifiek gerefereerd aan archeologische waarden, maar dit geeft wel richting aan het ruimtelijk beleid van de provincie (Provincie Noord-Holland 2003; 2006).

Het veenrivierenlandschap, waarin het plangebied zich bevindt, kenmerkt zich doordat de oorspronkelijke landschappelijk opbouw van uitgestrekte veenkussens die zich tussen de rivieren bevonden, in beginsel gaaf aanwezig zijn. De Bloemendalerpolder en de Gemeenschapspolder zijn hier fraaie voorbeelden van.

De provincie acht het van groot belang dat de geldende werking van het veenstromenland tussen Amsterdam en het Gooi behouden blijft.

Voor het plangebied geldt dat voor de volgende elementen/structuren behoud wordt nagestreefd:

- Forten en andere onderdelen van de Oude en Nieuwe Hollandsche Waterlinie en de Stelling van Amsterdam. In het plangebied betreft het de Kringenwetboerderij en de kazematten aan de Vecht (zie kaartbijlage 1 en bijlage 1). Deze behoren tot de Nieuwe Hollandsche Waterlinie en de Stelling van Amsterdam;

- De afwisseling tussen de verdichte oevers langs de Vecht en de openheid en het graslandkarakter van de aangrenzende polders;
- De doorzichten vanaf de rivier naar het achterliggende polderland;
- De veenrivier de Vecht met bovenlanden en kaders;
- Elementen/kenmerken die samenhangen met de ontginningsstructuur, zoals watergangen, boezemgebieden, landscheidingskaden, tiendwegen, strokenverkaveling, gerende, knikkende en gebogen percelen;
- Bewoningssporen op de oeverwallen van de Vecht.

Daarnaast zijn elementen en structuren in het plangebied aanwezig die versterkt kunnen worden:

- Het landschap van de veenpolders zoveel mogelijk open houden en bij invullingen gebruik maken van de karakteristieke kavel- en waterpatronen en doorzichten;
- Bij nieuwe ruimtelijke plannen dienen de aanwezige cultuurhistorische waarden zodanig geïntegreerd te worden dat ze zichtbaar blijven, bijvoorbeeld in het stratenpatroon of in het gebruik van de historische infrastructuur voor de ontsluiting. De meest waardevolle structuren in het plan behouden door er een landschappelijke invulling aan te geven;
- Resten van verdwenen buitenplaatsen langs de Vecht, bijvoorbeeld door ontwikkeling van nieuwe buitenplaatsen;
- De ruimtelijke samenhang tussen de verschillende gebieden;
- De betekenis van de Vecht als verbindend element tussen stad en land;
- Natuur- en landschapswaarden van de Vecht door herstel en ontwikkeling van de oeverlanden;
- Benutten van het patroon van waterlopen en van dijken en kades om de mogelijkheden van het recreatief medegebruik van het veenweidegebied te vergroten.

Tot slot staan in de nota voor het plangebied elementen en structuren aangegeven die ontwikkeld kunnen worden:

- Aansluiten bij de indeling in waterstaatkundige eenheden en bij de zonering in voor- en achterkanten die binnen elke polder (in het plangebied ontginningsblok) aanwezig is;
- Ontwikkelen van nieuwe buitenplaatsen.

Ten aanzien van de uitwerking Bloemendalerpolder/KNSF-terrein worden nog enkele opmerkingen gemaakt die relevant zijn voor de cultuurhistorische waarden in het plangebied (Provincie Noord-Holland, 2007). Hieronder worden in het kort de meest relevante gegevens m.b.t. tot rijksbeleid voor Nationale Landschappen weergegeven.

In de Nota Ruimte maakt het plangebied deel uit van het Groene Hart en heeft de status Nationaal Landschap. Dit betekent dat de intrinsieke waarden beschermd moeten worden en dat zeer terughoudend moet worden omgegaan met nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Met het vaststellen van de Nota Ruimte is het plangebied Bloemendalerpolder uit het Groene Hart gehaald met de randvoorwaarde dat ten minste tweederde deel van de Bloemendalerpolder groen blijft en een duurzame groene en recreatieve invulling krijgt.

Deze randvoorwaarde impliceert dat voor dit gebied een nieuwe begrenzing van de rijksbufferzone is aangegeven op de plankaart Streekplan Noord-Holland Zuid: Uitwerking Boemendalerpolder/KNSF (Provincie Noord-Holland, 2007).

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden
Cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

De Stelling van Amsterdam en de Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie, elkaar deels overlappend in het plangebied, hebben eveneens de status van Nationaal Landschap. De Stelling van Amsterdam is tevens een UNESCO-monument en staat op de werelderfgoedlijst. De provincie Noord-Holland zet ten aanzien van landschappelijke en cultuurhistorische waarden in op 'behoud door ontwikkeling'.

4 Gespecificeerde cultuurhistorische verwachting

4.1 De archeologische verwachtingskaart

Uitgangspunt voor de voor het plangebied vervaardigde archeologische verwachtingskaart (kaartbijlage 1e) is de verwachtingskaart van het Vechtplassengebied (figuur 6: Molenaar & De Boer, 2006). De verwachtingskaart van het Vechtplassengebied (oorspronkelijke schaal 1:50.000) is door het gebruik van een gedetailleerde bodemkaart (kaartbijlage 1a), grovere geologische data (kaartbijlage 1b), historisch-geografische elementen en structuren (kaartbijlage 1d) en hoge resolutiegegevens van het AHN (kaartbijlage 1c) omgevormd tot een verwachtingskaart, schaal 1:10.000 (kaartbijlage 1e). In § 2.1 is reeds aangegeven welke drie (deels op elkaar liggende) landschappen van belang zijn voor de archeologische verwachting van het plangebied:

- het afgedekte dekzandlandschap;
- het rivierenlandschap;
- het veenlandschap.

Grote delen van het landschap in het onderzoeksgebied zijn vanaf de Late Middeleeuwen gevormd en nog zeer goed herkenbaar. Ten behoeve van de archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd is een historische waardenkaart vervaardigd op basis van de geïnventariseerde archeologische en historisch-geografische waarden (kaartbijlage 1d).

Dekzandlandschap

De top van de pleistocene afzettingen bevindt zich tussen circa 3,5 m en 10 m -NAP (zie kaartbijlage 1b). De onderliggende geologische gegevens zijn echter te globaal en onvoldoende om een betrouwbaar beeld van het afgedekte dekzandlandschap te krijgen.

Wel kan in algemene zin de archeologische verwachting voor dergelijke afgedekte (dekzand)landschappen worden beschreven. Het dekzandlandschap was bewoonbaar vanaf het Laat Paleolithicum totdat het overgroeid raakte met veen, vermoedelijk gebeurde dit in de loop van het Neolithicum.

De spreiding van archeologische vindplaatsen in het dekzandlandschap hangt af van het hierin aanwezige reliëf en van de intactheid ervan. Archeologische vindplaatsen worden vooral aangetroffen op dekzandkoppen en -ruggen. De boorraaien op kaartbijlage 1 suggereren dat er inderdaad enkele dekzandruggen aanwezig zijn. Met name dergelijke zones hebben een hoge archeologische verwachting.

Op basis van bovenstaande geldt voor het plangebied een onbekende archeologische verwachting voor het dekzandlandschap. Vermoedelijk betreft het archeologische vindplaatsen uit de periode Laat Paleolithicum - Vroeg Neolithicum.

Veenlandschap

In de loop van het (vermoedelijk) Vroeg Neolithicum ontstond als gevolg van de zeespiegelstijging (vernattig) een uitgestrekt veenlandschap. Hierdoor werd het gebied gedurende het Midden en Laat Neolithicum, de Bronstijd en de Vroege en Midden IJzertijd grotendeels ongeschikt voor bewoning. Pas in de loop van de IJzertijd werden delen van het veenlandschap aantrekkelijk voor bewoning. De oorzaak hiervoor moet gezocht worden in de natuurlijke afwatering van het veengebied. Vindplaatsen uit de IJzertijd en/of Romeinse tijd worden vooral in de directe nabijheid van veenontwateringsgeulen verwacht: de randen van het veenmoeras werden via de geulen ontwaterd en waren daardoor droger en steviger dan het veen dat verder van de geulen lag.

Na de Romeinse tijd ging de veengroei door tot in de 10e eeuw. De ontginning van het veengebied in de Middeleeuwen (vanuit Muiden of het Gooi) leidde ertoe dat het veenlandschap oxideerde. Verder heeft de voorloper van de Zuiderzee het veenlandschap deels geërodeerd. In grote delen van het veenlandschap is een middeleeuws kleidek aanwezig.

In theorie kan het veenlandschap zijn bewoond vanaf de IJzertijd, maar aangezien de Vecht en zijn oeverwallen veel aantrekkelijker zijn voor bewoning, geldt voor het veenlandschap een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de IJzertijd t/m de Late Middeleeuwen. Een uitzondering vormt de Gemeenschapspolder waar mogelijk huisplaatsen uit de Late Middeleeuwen kunnen worden aangetroffen. De ontginningsbasis van dit ontginningsblok is in het Almere verdwenen. Aanwijzingen hiervoor (veldnamen, oppervlaktevondsten, opvallende verhogingen op het AHN) zijn nog niet gevonden. Bij ruimtelijke ontwikkelingen dient een nadere bureaustudie te worden uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen.

Voor het overige deel van het veenlandschap geldt plaatselijk een hoge verwachting voor bewoningsporen en resten van bebouwing (molens, sluizen, dijkhuizen, boerderijen) langs de dijken. Deze zijn in de regel op basis van historisch kaartmateriaal goed op te sporen. Voor de verdwenen molens in het onderzoeksgebied is dit reeds gebeurd.

Het rivierenlandschap

Voor de oeverwallen van de Vecht geldt dat deze aantrekkelijk waren voor bewoning vanaf de IJzertijd en mogelijk ook daarvoor. Voor de IJzertijd, Romeinse tijd en de Vroege Middeleeuwen is een middelmatige archeologische verwachting gedefinieerd (groen en rood), terwijl de ontginningsbasis van de Bloemendalerpolder langs de Vecht een hoge archeologische verwachting heeft voor bewoning uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd (rood). Voor de perioden voorafgaande aan de IJzertijd geldt een onbekende archeologische verwachting.

Verwachtingszones: hoog, middel, laag en onbekend

De onderscheiden verwachtingszones op kaartbijlagen 1e hebben verschillende implicaties:

- ten aanzien van zones met een *hoge archeologische verwachting* wordt de hoogste dichtheid aan archeologische vindplaatsen verwacht. Het gaat daarbij met name om nederzettingsterreinen;
- ten aanzien van zones met een *middelmatige archeologische verwachting* worden archeologische vindplaatsen verwacht, maar in een lagere dichtheid dan in de zones met een hoge archeologische verwachting;

- ten aanzien van zones met een *lage archeologische verwachting* wordt de kans op aanwezigheid van archeologische vindplaatsen klein geacht. Zoals hierboven staat aangegeven is het voor het ontginningsblok in de Gemeenschapspolder niet uitgesloten dat er een bewoningslint midden in het ontginningsblok aanwezig is. Nader onderzoek zou hier mogelijk duidelijkheid in kunnen verschaffen. Voor de ontginningsblokken van de Bloemendalerpolder is dit niet aannemelijk omdat bewoning hier langs de ontginningsbasis heeft plaatsgevonden. Wel dient opgemerkt te worden dat de aanwezigheid van archeologische resten niet kan worden uitgesloten;
- ten aanzien van zones met een *onbekende archeologische verwachting* geldt dat er vooralsnog geen gedetailleerd beeld van de hoogteligging en intactheid van de afgedekte pleistocene afzettingen in meters ten opzichte van NAP is verkregen. Al met al ontbreekt dus een nauwkeurig beeld van het afgedekte dekzandlandschap. Omdat ervan uit wordt gegaan dat zich in het plangebied dekzandruggen en mogelijk ook lage stuwwallen in de ondergrond kunnen bevinden, heeft het hele plangebied een onbekende verwachting gekregen. Vindplaatsen in deze zone zullen naar verwachting uit het Laat Paleolithicum t/m het Vroeg Neolithicum dateren. De afgedekte stuwwallen en dekzandruggen zijn archeologisch gezien zeer waardevol omdat ze, door de afdekking met latere sedimenten, doorgaans goed bewaard zijn gebleven; de conservering en gaafheid van de archeologische resten zal veel beter zijn dan voor (nagenoeg) dagzomende vindplaatsen uit de genoemde perioden.

Bekende waarden

Bekende waarden (archeologisch, historisch-geografisch en architectuurhistorisch) vormen een andere categorie dan verwachtingszones: bekende waarden (vindplaatsen) zijn immers daadwerkelijk aangetoond.

Behalve bekende archeologische waarden (in dit plangebied alleen ARCHIS-vindplaatsen) omvatten de cultuurhistorische waarden ook archeologische, historisch-geografische en architectuurhistorische structuren en elementen die aan de hand van deze inventarisatie aan het licht zijn gekomen (bijlagen 1 en 2).

Een deel van deze elementen is gewaardeerd (zie legenda kaartbijlage 1). Voor een groot aantal vindplaatsen/elementen geldt dat de cultuurhistorische/archeologische waarde nog niet is vastgesteld.

Op kaartbijlage 1 zijn de volgende categorieën vindplaatsen aangegeven:

- Molenplaatsen;
- Buitenplaatsen;
- Traankokerij;
- Galgenveld;
- Molens;
- Kringenwetboerderij en kazematten behorende tot de Stelling van Amsterdam;
- Grondradarstation Seeadler;
- Voormalige eendenkooi.

4.2 Cultuurhistorische waardenkaart (kaartbijlage 1d)

Cultuurhistorische waarden (bijlagen 1 en 2)

Het plangebied bevindt zich in de Vechtstreek die zich kenmerkt door de weidsheid van het polderlandschap waarin de ontginnings- en bewoningsgeschiedenis bijna perfect leesbaar is.

Het plangebied Bloemendalerpolder herbergt een grote cultuur(historisch-)landschappelijke waarde (kaartbijlage 1d). In grote lijnen is het laat-middeleeuwse landschap nagenoeg onaangetaast en kan het dienen als inspiratie voor de inrichting van het gebied. De opstreckende strokenverkaveling in de veenontginningen is nog nagenoeg onaangetaast. Voor de Bloemendalerpolder geldt dat de vrij 'rommelige' verkaveling van deze polder nog vrij gaaf is. De vroegere poldereenheden zijn nog redelijk te herkennen in de verspringing van de verkaveling. De genetische samenhang tussen deze polder en de Molenwetering (die doorloopt in de Gemeenschapspolder) en de oude oeverwalontginningen is groot, evenals de ruimtelijke samenhang met de Papenlaan en de Gemeenschapspolder. De enigszins divergerende verkaveling van de Gemeenschapspolder is nog goed herkenbaar en vrij gaaf. Er is in het zuiden nog een zeer klein stukje te zien van de ontginning vanaf het Smal Weesp (zie figuur 3). De genetische samenhang tussen dit deel van de polder en de Molenwetering (die doorloopt in de Bloemendalerpolder) is groot, evenals de ruimtelijke samenhang met de Papenlaan en de Bloemendalerpolder. Onregelmatige blokverkaveling, de afwateringssloten in de polders, de geesten en de dijken vormen een zeer fraai ensemble.

De belangrijkste cultuurhistorische waarden in het plangebied zijn:

- **Stelling van Amsterdam** (Vechtzicht en kazematten aan de Vecht), een Unesco-Monument, van zeer hoge waarde;
- Veenontginningen en bijbehorende verkaveling, waterlopen en achterkaden, cultuurhistorische van hoge waarde;
- De Vecht met oevers van waarde;
- De zeedijk en de rivierdijken langs de Vecht van hoge waarde;
- De grenzen van de ontginningsblokken van hoge waarde;
- Doorgaande land- en waterwegen van hoge waarde.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Archeologie

De gemeenten Muiden en Weesp hebben nog geen gemeentelijk archeologiebeleid vastgesteld. In de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (WAMZ) krijgen de gemeenten het beheer over de bekende en te verwachten archeologische waarden in en op het gemeentelijk grondgebied. Een belangrijke verplichting voor de gemeenten hierbij is dat de bestemmingsplannen aangepast moeten worden. Een archeologische waarden- en verwachtingenkaart, een beleidskaart en een beleidsnota zijn essentieel omdat deze documenten gezamenlijk de basis vormen voor het aanpassen van de bestemmingsplannen. Een waarden- en verwachtingenkaart geeft aan welke archeologische waarden en verwachtingen de gemeente kent, een beleidsadvieskaart geeft de ruimtelijke-ordenings consequenties aan en een beleidsnota geeft helder weer op welke wijze de bestemmingsplannen kunnen worden aangepast en welke onderwerpen daaraan gerelateerd zijn.

Op de archeologische verwachtingskaart (kaartbijlage 1e) is een onderscheid gemaakt in verschillende landschappelijke eenheden per periode.

Voor grote delen van het plangebied geldt een lage archeologische verwachting. Dit betekent overigens niet dat de aanwezigheid van archeologische resten kan worden uitgesloten. Voor het afgedekte dekzandlandschap is een onbekende archeologische verwachting geformuleerd.

Tevens dient rekening gehouden te worden met de in het kader van onderhavig bureauonderzoek geïnventariseerde cultuurhistorische elementen/vindplaatsen die op kaartbijlage 1 staan weergegeven. Een groot deel van deze vindplaatsen is nog niet gewaardeerd. Het radarstation Seeadler vormt een zeer fraai ensemble met een hoge tot zeer hoge archeologische waarde.

Historische geografie en architectuurhistorie

In het plangebied bevinden zich 13 historisch-geografische en architectuurhistorische elementen waar provinciaal cultuurhistorisch beleid op van toepassing is. Deze staan weergegeven op kaartbijlage 1 en bijlage 1. Daarnaast ligt het plangebied in het Groene Hart en bevinden zich resten van de Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam in het plangebied. De Vecht vormt de westelijke begrenzing van deze verdedigingswerken.

5.2 Aanbevelingen

Algemeen

Voor de omgang met cultuurhistorische waarden in het plangebied wordt geadviseerd om te handelen in overeenstemming met het wettelijke kader voor de ruimtelijke ordening en de monumentenzorg, alsmede de gebiedspecifieke beleidsvoornemens uit het 'Beleidskader landschap en cultuurhistorie Noord-Holland' (Provincie Noord-Holland, 2006). Meer concreet vloeien hieruit de

onderstaande aanbevelingen voort. Aangezien de exacte inrichting van het plangebied nog niet bekend is, zijn de aanbevelingen hieronder algemeen van aard. De cultuurhistorische waarden en verwachtingen staan wel op de kaartbijlagen aangegeven, waar ook de onderscheidende elementen staan aangegeven. De achterkades en de ontginningsrichtingen in de ontginningsblokken kunnen als inspiratie dienen voor verdere inrichting van het plangebied. De Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam zijn vanuit de polder niet goed herkenbaar. Dit kan door het openhouden van delen van de polders worden geaccentueerd. Vanuit de Vecht, die de grens vormt van beide verdedigingswerken, is het ook belangrijk dat richting het achterland openheid van het polderlandschap blijft bestaan.

Ten aanzien van de invulling van de groen-blauwe structuur zou het, vanuit cultuurlandschappelijk oogpunt wenselijk zijn het bos zoveel mogelijk te beperken tot een smallere strook aan weerszijden van de A1. De herkenbaarheid van het zeer open cultuurlandschap verdwijnt door de aanleg van bos.

Archeologie

- Voor de landschappelijke eenheden waarvoor een hoge of middelmatige archeologische verwachting is gedefinieerd, geldt dat bij ruimtelijke ontwikkeling gepaard gaande met bodemingrepen een inventariserend veldonderzoek noodzakelijk is;
- Voor de landschappelijke eenheden waarvoor een lage archeologische verwachting is gedefinieerd, geldt dat er geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen. De kans op het vinden van huisplaatsen uit de Late Middeleeuwen is klein. Een uitzondering hierop zou het ontginningsblok Gemeenschapspolder kunnen vormen. Een eventuele ontginningsnederzetting is in de Zuiderzee verdwenen, maar mogelijk zijn de huisplaatsen verder naar het zuiden opgeschoven;
- Voor de landschappelijke eenheden waarvoor een onbekende archeologische verwachting is gedefinieerd, geldt dat indien er graafwerkzaamheden zijn voorzien die dieper reiken dan circa 2,5 m -Mv er een verkennend onderzoek dient te komen om de archeologische verwachting van het afgedekte dekzandlandschap nader te specificeren;
- Het grondradarstation Seeadler is van hoge tot zeer hoge waarde. Bij ruimtelijke ingrepen zou zoveel mogelijk rekening moet worden gehouden met de verschillende elementen en de onderlinge samenhang. Behoud van dit ensemble dient te worden nagestreefd, aangezien het grondradarstation Seeadler een van de meest complete ensembles in Nederland betreft;
- Voor de geïnterpreteerde vindplaatsen (o.a. molenplaatsen, traankokerij, artilleriebatterij en buitenplaats) waarvan de waarde nog niet is vastgesteld, geldt dat deze waarde d.m.v. een inventariserend veldonderzoek dient te worden vastgesteld;
- Meer algemeen wordt aanbevolen om een gemeentelijk archeologiebeleid te formuleren. De waarden- en verwachtingenkaart van onderhavig plangebied kan hierbij een eerste aanzet zijn.

Historische geografie en architectuurhistorie

Uitgaand van de voorgestelde beleidsstrategieën in het 'Beleidskader landschap en cultuurhistorie Noord-Holland' wordt aanbevolen om de volgende elementen te behouden:

- Forten en andere onderdelen van de Oude en Nieuwe Hollandsche Waterlinie en de Stelling van Amsterdam. In het plangebied betreft het de Kringenwetboerderij en de kazematten aan de Vecht (zie kaartbijlage 1 en bijlage 1);

- De afwisseling tussen de verdichte oevers langs de Vecht en de openheid en het graslandkarakter van de aangrenzende polders;
- De doorzichten vanaf de rivier naar het achterliggende polderland;
- De veenrivier de Vecht met bovenlanden en kaders;
- De meest waardevolle elementen en structuren, die samenhangen met de ontginningsstructuur, zoals watergangen, boezemgebieden, landscheidingskaden, strokenverkaveling, gerende, knikkende en gebogen percelen. Deze staan op kaartbijlage 1 aangegeven.

De provincie Noord-Holland gaat vooral uit van behoud door ontwikkeling.

Hierbij kan gedacht worden aan het gebruik maken van de huidige percelering om de woonwijk in te richten. De Papelaan kan als belangrijke ontsluiting van het recreatiegebied kunnen dienen (langzaamverkeerroute). Het verhaal van de Bloemendalerpolder is vanaf deze weg zeer goed te vertellen. De middeleeuwse verkaveling, maar ook het grondradarstation Seeadler dragen bij aan een het 'verhaal' van het plangebied en, door gebruik te maken van deze cultuurhistorische elementen, tot een verantwoorde inrichting van het gebied.

In het plangebied behoeven de volgende elementen/structuren versterking:

- Aanwezige cultuurhistorische waarden integreren dat ze zichtbaar blijven, bijvoorbeeld in het stratenpatroon of in het gebruik van de historische infrastructuur voor de ontsluiting;
- Resten van verdwenen buitenplaatsen langs de Vecht, bijvoorbeeld door ontwikkeling van nieuwe buitenplaatsen;
- De ruimtelijke samenhang tussen de verschillende structuren;
- De betekenis van de Vecht als verbindend element tussen stad en land;
- Natuur- en landschapswaarden van de Vecht door herstel en ontwikkeling van de oeverlanden;
- Benutten van het patroon van waterlopen en van dijken en kades om de mogelijkheden van het recreatief medegebruik van het veenweidegebied te vergroten.

Daarnaast zijn er nog elementen en structuren waarvoor ontwikkelen wordt aanbevolen:

- Aansluiten bij de indeling in waterstaatkundige eenheden en bij de zonering in voor- en achterkanten die binnen elke polder aanwezig is;
- Ontwikkelen van nieuwe buitenplaatsen.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de gemeente Muiden en de gemeente Weesp, alsmede de provincie Noord-Holland.

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden
Cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

Literatuur

- Balen, C.L. van**, 1927. De mensch als geologische factor. Studie van den Zeeburg en Diemer-
dijk met aangrenzende landen. In: *Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig
Genootschap, tweede serie, deel XLIV*, p. 663-718. E.J. Brill, Leiden.
- Besteman, J.C.**, 1994. Noord-Holland op de schop. Bewoning en landschap in de Middeleeu-
wen. In: M. Rappol & C.M. Soonius (red.); *In de bodem van Noord-Holland*. Lingua Terrae,
Amsterdam.
- Besteman, J.C.**, 1997. Van Assendelft naar Amsterdam. Occupatie en ontginning van de Noord-
Hollandse veengebieden in de middeleeuwen. In: D.E.H. de Boer, E.H.P. Cordfunke & H. Sar-
fatij (red.); *Holland en het water in de middeleeuwen. Strijd tegen het water en beheersing en
gebruik van het water*. Verloren, Hilversum.
- Blok, H., W. Krook, P. van Reenen & R. Wiggers (red.)**, 2009. Diemen in het land van Amstel. De
Bataafsche leeuw, Amsterdam.
- Bos, J.M.**, 1983. Veldnamen in verband met de nederzettingsgeschiedenis van Waterland (N.H).
Naamkunde 15: 120-128.
- Brouwer, F., S.P.J. van Delft & R.H. Kemmers**, 2002. Landinventarisatie en ruimtelijke systeem-
analyse van het herinrichtingsgebied De Vechtstreek, fase 2. Resultaten van een bodemgeogra-
fisch onderzoek. *Alterra-rapport 379*. Alterra, Wageningen.
- Cock, J.K. de**, 1965. Bijdrage tot de historische geografie van Kennemerland in de middeleeuwen
op fysisch-geografische grondslag. Dissertatie Groningen. J.B. Wolters, Groningen.
- Datema, R.R.**, 1987. Amstelland, een archeologische kartering, inventarisatie en waardering.
RAAP-rapport 4. Stichting RAAP, Amsterdam.
- Deeben, J.H.C. (red.)**, 2008. *De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde
generatie (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 155)*. Rijksdienst voor het Cultureel
Erfgoed, Amersfoort (info: www.cultureelerfgoed.nl).
- DHV B.V.**, 2009. Bloemendalerpolder. Startnotitie MER. DHV B.V., Amersfoort.
- Donkersloot-de Vrij, M.**, 1985. *De Vechtstreek. Oude kaarten en de geschiedenis van het land-
schap*. Uitgeverij Heureka, Weesp.
- Gottschalk, V.K.**, 1974. Stormvloed en rivieroverstromingen in Nederland, deel II: de periode
1400-1600. Van Gorcum & Comp B.V., Assen.
- Gysseling, M.** 1960. *Toponymisch woordenboek van België,, Nederland, Luxemburg, Noord-
Frankrijk en West-Duitsland voor 1226* (twee delen). Belgisch Interuniversitair Centrum voor
Neerlandistiek.
- Haartsen, A. & C. ten Oever-van Dijk**, 2000. *Cultuurhistorische Waardenkaart van Noord-Holland.
De cultuurhistorie van Gooi en Vechtstreek*. Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Haartsen, A. & N. Brand**, 2005. *Amstelland. Land van water en veen*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.
- Koeman, C. & J.C. Visser (red)**, 1993. De stadsplattegronden van Jacob van Deventer. Map 3
Nederland, Noord-Holland. Kaart 35 Weesp en Muiden (beschreven door I.H.J.M Kemperman-
Wilke en S.C. van Diest). Robas/Canaletto, Weesp/Alphen aan de Rijn.
- Kok, R.**, 2008. *De IJzertijd en Romeinse Tijd van de Vechtstreek*. Jaarverslag Naerdincklant.
Hilversum.

- Koster, J.P.M.**, 1981. *Galgenveld*. In: Jaarverslag Naerdincklant 1980, pages 13-14..
- Lange, G.W. & B. Bles**, 1963. De bodemgesteldheid rondom de Gemeente Weesp: structuurplan Weesp. *Stiboka-rapport 623*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Meene, E.A., van de, M. van Meerkerk & J. van der Staay**, 1988. *Toelichting bij de geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 310 Utrecht Oost*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- Molenaar, S. & G.H. de Boer**, 2006. Het Vechtplassengebied, Provincie Noord-Holland; een archeologische verwachtingskaart. *RAAP-rapport 1282*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong (red.)**, 2003. De ondergrond van Nederland. *Geologie van Nederland, 7*. Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, Utrecht.
- Pons, L.J. & M.F. van Oosten**, 1974. De bodem van Noordholland. Toelichting bij blad 5 van de bodemkaart van Nederland, schaal 1:200.000. Stichting voor Bodemkartering (STIBOKA), Wageningen.
- Provincie Noord-Holland**, 1992. Monumenten Inventarisatie Project Noord-Holland: gemeentebeschrijving Muiden. Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Provincie Noord-Holland**, 2003. *Streekplan Noord-Holland Zuid*. Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Provincie Noord-Holland**, 2006. *Beleidskader landschap en cultuurhistorie Noord-Holland*. Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Provincie Noord-Holland**, 2007. *Streekplan Noord-Holland Zuid. Uitwerking Bloemendaler polder KNSF-terrein*. Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Provincie Noord-Holland**, 2009. Ontwikkeling Bloemendalerpolder. Advies voor richtlijnen van het Milieueffectrapport. Rapportnummer 2300-29. Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Soonius, C.M., D. Bekius & S. Molenaar**, 2001. Streekplan Noord-Holland Zuid, provincie Noord-Holland; een archeologisch bureauonderzoek. *RAAP-rapport 709*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Stiboka**, 1965. *Toelichting bij de bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 25 Oost Amsterdam*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Ven, G.P. van de (red.)**, 2003. *Leefbaar Laagland. Geschiedenis van de waterbeheersing en landaanwinning in Nederland*. Matrijs, Utrecht.
- Vesters, P. (red.)**, 2003. *De Stelling van Amsterdam. Harnas voor de hoofdstad*. Stichting Matrijs, Utrecht.
- Weerts, H., P. Cleveringa & M. Gouw**, 2002. De Vecht/Angstel, een riviersysteem in het veen. *Grondboor & Hamer 3/4*: 66-71.
- Wijngaarden-Bakker, L.H. van**, 1988. Zoöarcheologisch onderzoek in de West-Nederlandse delta 1983-1987. In: Archeologie en oecologie van Holland tussen Rijn en Vlie, J.H.F. Bloemers (red.). *Studies in Prae- en Prehistorie 2*. Van Gorcum, Assen/Maastricht.
- Will, C.**, 2002. *Sterk Water. De Hollandse Waterlinie*. Stichting Matrijs, Utrecht.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1992. *Grote Historische Provincie Atlas, schaal 1:25.000. Noord-Holland 1849-1859*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Gebruikte afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische MonumentenKaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
AWN	Archeologische Werkgemeenschap Nederland
CHW	Cultuurhistorische Waardenkaart
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KICH	KennisInfrastructuur CultuurHistorie
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
MIP	Monumenten Inventarisatie Project
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
NITG	Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, per 11 mei 2009 de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, opgegaan in de RACM, thans de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer
TNO	Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek

Verklarende woordenlijst

batterij

Een batterij is een militaire term voor een eenheid artilleriewapens (zoals kanonnen, houwit-sers, mortieren en raketwapens), vaak opgesteld in een rij. Batterijen kunnen ingezet worden voor zowel offensieve doeleinden (b.v. als onderdeel van de veldartillerie) als defensieve doel-einden (b.v. als kustbatterij of luchtafweerbatterij).

crevasse

Doorbraakgeul door een oeverwal.

dekzand

Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Saalien: Formatie van Eindhoven; Weichselien: Formatie van Twente).

Eendenkooi

Van oorsprong een plek waar diverse soorten in het wild levende eenden werden gevangen voor consumptie. De eendenkooi bestaat uit een flinke vijver waar enkele smalle sloten op uit-komen, de zogenaamde vangpijpen.

Holoceen

Jongste geologisch tijdvak (vanaf de laatste IJstijd: ca. 8800 jaar voor Chr. tot heden).

oeverwal

Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het eerst bezinkt.

oligotroof veen

Veen dat in een voedselarm milieu is ontstaan en onafhankelijk van de grondwaterspiegel kan groeien. Het wordt ook wel hoogveen genoemd.

Pleistoceen

Geologisch tijdperk dat ca. 2,3 miljoen jaar geleden begon. Gedurende deze periode waren er sterke klimaatswisselingen van gematigd warm tot zeer koud (de vier bekende IJstijden). Na de laatste IJstijd begint het Holoceen (ca. 8800 voor Chr.).

polder

Een door waterscheidingen begrensd stuk land of gebied waarin de waterstand kunstmatig kan worden beheerst.

Prehistorie

Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven.

Saalien

Voorlaatste glaciaal, waarin het landijs tot in Nederland doordrong (vorming stuwwallen), ca. 200.000-130.000 jaar geleden.

schans

Aarden vestingwerk, bestaande uit een vier- of meerhoekig omwald en omgracht terrein.

stroomgordel

Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaardafzettingen, al dan niet met restgeul(en).

stuwwal (bekken)

Door de druk van het landijs in het Saalien opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten

Weichselien

Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden.

Overzicht van figuren en bijlagen

- Figuur 1.** Luchtfoto met ligging van het plangebied (zwarte lijn), met ARCHIS-waarnemingen (rood) en AMK-terreinen (blauw); inzet: ligging in Noord-Holland (ster).
- Figuur 2.** Paleogeografische ontwikkeling van de omgeving van het onderzoeksgebied (naar Molenaar e.a., 2009).
- Figuur 3.** Luchtfoto van de Royal Air Force uit 1944 met een deel van het ontmantelde grondradarstation Seeadler, de zuidelijke grens van het plangebied (zwarte lijn) en de scheidingen tussen de verkavelingsblokken (lila); inzet: ligging van de luchtfoto (lichtgroen) t.o.v. het plangebied.
- Figuur 4.** Timmerploeg uit 1914 (bron: R. Ros).
- Figuur 5.** Overzichtskaart van de omgeving van het plangebied door Jacob van Deventer (ca. 1560).
- Figuur 6.** Uitsnede van de samengestelde verwachtingskaart van het Vechtplassengebied.
- Figuur 7.** Ligging van het plangebied (zwarte lijn) met ARCHIS-waarnemingen (rood) en AMK-terreinen (blauw) op de IKAW.
- Tabel 1.** Geologische en archeologische tijdschaal.
- Bijlage 1.** Catalogus bekende historisch-geografische en architectuurhistorische waarden.
- Bijlage 2.** Catalogus van nieuwe vindplaatsen.
- Kaartbijlage 1.** Cultuurhistorische waarden- en verwachtingskaarten.

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden
Cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

Bijlage 1. Catalogus van bekende historisch-geografische en architectuurhistorische waarden

Rijksmonumentenlijst

Volgens de rijksmonumentenlijst is er een kazemat behorende tot de Stelling van Amsterdam beschermd conform de Monumentenwet. Deze staat niet op de Cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Noord-Holland.

Kazemat Muiden West

1. **Monumentnummer:** 511942
2. **Cultuurhistorische typering:** kazemat, vestingwerk; **cultuurhistorische hoofdtypering:** historisch-bouwkundig object; **cultuurhistorische eenheid:** Stelling van Amsterdam
3. **Periode van ontstaan:** 1931
4. **Huidig voorkomen:** kazemat
5. **Waardering:** zeer hoge waarde
6. **Motivering:** Unesco monument; maakt deel uit van de Stelling van Amsterdam. Het kanon was een 6 cm Hefkoepel of 6 cm Kazemat kanon (vanaf 1936 een 5 cm no. 2) dat uit een van de forten van de Stelling kwam. Aan het front van de mitrailleurkazemat Muiden West staan de twee kleine betonnen grenspalen D2 en D4.
7. **Toponiem:** Kazemat Muiden West; **gemeente:** Muiden

Inventarisatie Cultuurhistorische waarden (CHW Noord-Holland)

Volgens de CHW Noord-Holland bevinden zich in het plangebied naast een bouwhistorisch element 13 historisch-geografische elementen en patronen. Deze worden hieronder beschreven en zijn - voorzien van toponiem - afgebeeld op kaartbijlage 1c. Ten behoeve van de omschrijving van de geïnventariseerde elementen en patronen is aanvullende literatuur geraadpleegd.

Vechthoeve

1. **CHW-code:** GVS127B
2. **Cultuurhistorische typering:** kringenwetboerderij; **cultuurhistorische hoofdtypering:** historisch-bouwkundig object; **cultuurhistorische eenheid:** Stelling van Amsterdam
3. **Periode van ontstaan:** 1899
4. **Huidig voorkomen:** boerderij
5. **Waardering:** zeer hoge waarde
6. **Motivering:** Unesco monument; provinciaal monument
7. **Toponiem:** Vechthoeve; **gemeente:** Muiden
8. **Monumentnummer:** registernummer 2002

Lineaire bewoning langs linkeroever Vecht met De Horn

1. **CHW-code:** GVS201G
2. **Cultuurhistorische typering:** bewoning; **oorspronkelijke functie:** wonen
3. **Periode van ontstaan:** vanaf Vroege Middeleeuwen
4. **Huidig voorkomen:** lineaire bewoning langs Vecht
5. **Waardering:** hoge waarde
6. **Motivering:** zeer kenmerkend voor de bewoningsgeschiedenis van de Vechtstreek is de lineaire bewoning langs de Vecht. Dit is nog steeds duidelijk herkenbaar, al heeft op enkele plaatsen recentelijk verdichting plaats gevonden (Weesp, Overmeer). De ruimtelijke en genetische samenhang met de Vecht en de Vechtdijken is groot, evenals met het regelmatig ontgonnen achterland. Dergelijke bewoning is echter niet zeldzaam voor Noord-Holland en Nederland.
7. **Toponiem:** -; **gemeente:** Muiden/Weesp

Linkeroever Vecht

1. **CHW-code:** GVS210G
2. **Cultuurhistorische typering:** oudste ontginningen; **oorspronkelijke functie:** agrarisch
3. **Periode van ontstaan:** Vroege Middeleeuwen
4. **Huidig voorkomen:** onregelmatig, blokvormig verkavelde gronden op oeverwal vecht
5. **Waardering:** van waarde
6. **Motivering:** oeverwalontginningen zijn kenmerkend voor de vroegste ontginningen in de Vechtstreek. Deze ontginningen zijn niet meer gaaf, maar nog wel herkenbaar door hun onregelmatige karakter. De zeldzaamheid van dergelijke oude ontginningen is vrij groot. De genetische en ruimtelijke samenhang met de Vecht en het later ontgonnen achterland is groot.
7. **Toponiem:** -; **gemeente:** Muiden/Weesp

Bloemendalerpolder

1. **CHW-code:** GVS223G
2. **Cultuurhistorische typering:** opstreckende veenontginning; **oorspronkelijke functie:** agrarisch
3. **Periode van ontstaan:** Late Middeleeuwen
4. **Huidig voorkomen:** regelmatig strookvormig verkavelde gronden
5. **Waardering:** hoge waarde
6. **Motivering:** kenmerkend voor de Vechtstreek is de opstreckende verkaveling in het veengebied. De vrij 'rommelige' verkaveling van deze polder is nog vrij gaaf. De vroegere poldereenheden zijn nog redelijk te herkennen in de verspringing van de verkaveling. De genetische samenhang tussen deze polder en de Molenwatering (die doorloopt in de Gemeenschapspolder) en de oude oeverwalontginningen is groot, evenals de ruimtelijke samenhang met de kaden, de Papelaan en de Gemeenschapspolder. De polder is enigszins aangetast door de aanwezigheid van A1, spoorlijn en nieuwbouwwijk. De zeldzaamheid van dergelijke verkavelingen is niet groot.
7. **Toponiem:** Bloemerdalerpolder; **gemeente:** Muiden/Weesp

Noordoostelijk deel van Gemeenschapspolder

1. **CHW-code:** GVS224G
2. **Cultuurhistorische typering:** opstreckende veenontginning; **oorspronkelijke functie:** agrarisch
3. **Periode van ontstaan:** Late Middeleeuwen
4. **Huidig voorkomen:** regelmatig strookvormig verkavelde gronden
5. **Waardering:** hoge waarde
6. **Motivering:** kenmerkend voor de Vechtstreek is de opstreckende verkaveling in het veengebied. De enigszins divergerende verkaveling van dit deel van de Gemeenschapspolder (voorheen Oude Sinnigvelderpolder) is nog goed herkenbaar en vrij gaaf. Er is in het zuiden nog een zeer klein stukje te zien van de ontginning vanaf het Smal Weesp. De genetische samenhang tussen dit deel van de polder en de Molenwatering (die doorloopt in de Bloemendalerpolder) is groot, evenals de ruimtelijke samenhang met de Papenlaan en de Bloemendalerpolder. De samenhang met de Zuiderzeedijk (ontginningsas) is reeds lang geheel verdwenen door A1 en Muidertrekvaart. Dit deel van de polder is aangetast door de aanwezigheid van A1, Amsterdam-Rijnkanaal, spoorlijn en nieuwbouwwijk. Dergelijke verkavelingen zijn niet zeldzaam.
7. **Toponiem:** noordoostelijk deel van Gemeenschapspolder; **gemeente:** Muiden/Weesp

Oostelijk deel van de Muidertrekvaart

1. **CHW-code:** GVS241G
2. **Cultuurhistorische typering:** doorgaande waterweg; **oorspronkelijke functie:** verkeer
3. **Periode van ontstaan:** 1641
4. **Huidig voorkomen:** vaart
5. **Waardering:** hoge waarde
6. **Motivering:** de Muidertrekvaart is samen met de Naardertrekvaart kenmerkend voor de verkeersfunctie. Transport over water was van oudsher belangrijker dan over land. De behoefte aan snelle en regelmatige verbindingen tussen steden/gebieden groeide in de 17e eeuw sterk en deze trekvaarten zijn daarvan de ruimtelijke neerslag. Het rechte tracé is dan ook kenmerkend en nog duidelijk herkenbaar, net als de wegen (voormalige jaagpaden) erlangs. Deze vaart is niet zo recht als de Naardertrekvaart, omdat deze vaart enigszins is verlegd bij de aanleg/verbreding van de A1. De ruimtelijke en genetische samenhang tussen beide trekvaarten is groot. Ook is er een duidelijke genetische samenhang met de wegen langs de trekvaarten aanwezig. Trekvaarten zijn niet erg zeldzaam.
7. **Toponiem:** oostelijk deel van de Muidertrekvaart; **gemeente:** Muiden

Deel van het Amsterdam-Rijnkanaal

1. **CHW-code:** GVS244G
2. **Cultuurhistorische typering:** doorgaande waterweg; **oorspronkelijke functie:** verkeer
3. **Periode van ontstaan:** 19e en vroeg 20e eeuw
4. **Huidig voorkomen:** kanaal
5. **Waardering:** van waarde
6. **Motivering:** het Amsterdam-Rijnkanaal is een ook op nationaal niveau belangrijke 19e-eeuwse doorgaande waterweg. Kenmerkend voor dit kanaal is dat reeds bestaande wate-

ren werden opgenomen in het kanaal. Daarmee is het kanaal enigszins ingepast in het landschap. Het kanaal doorsnijdt echter enkele oude polders, die sindsdien duidelijk ruimtelijk van elkaar gescheiden zijn. Het kanaal is in een later stadium verbreed. Een dergelijke grootschalige infrastructurele ingreep is niet zeldzaam.

7. **Toponiem:** deel van het Amsterdam-Rijnkanaal; **gemeente:** Muiden/Weesp

Papelaan

1. **CHW-code:** GVS250G
2. **Cultuurhistorische typering:** pad/weg; **oorspronkelijke functie:** verkeer
3. **Periode van ontstaan:** Late Middeleeuwen
4. **Huidig voorkomen:** weg
5. **Waardering:** hoge waarde
6. **Motivering:** De Papelaan is van oorsprong vermoedelijk een oude kade die de Gemeenschapspolder en de Bloemendalerpolder scheidde. Dit doorgaande weggetje is zeer kenmerkend voor de verkeersfunctie, daar oude wegen in de Vechtstreek meestal over kaden, dijken en oeverwallen liepen. De ruimtelijke en genetische samenhang met de beide polders is groot, evenals de openheid langs de weg. Alleen het zuidelijke deel van deze weg ligt in de bebouwing van Weesp. De weg is als kade niet meer herkenbaar. Een dergelijke weg is niet zeldzaam.

Aanvullende informatie: op grond van de in deze studie geformuleerde primaire ontginningsblokken is de Papelaan een secundaire kade en loopt dwars door het oorspronkelijke ontginningsblok van de Gemeenschapspolder.

7. **Toponiem:** Papelaan; **gemeente:** Muiden/Weesp

Korte Muiderweg

1. **CHW-code:** GVS255G
  2. **Cultuurhistorische typering:** pad/weg; **oorspronkelijke functie:** verkeer
  3. **Periode van ontstaan:** onbekend
  4. **Huidig voorkomen:** weg
  5. **Waardering:** van waarde
  6. **Motivering:** de Korte Muiderweg is vermoedelijk ontstaan op een (oude) oeverwal van de Vecht. De weg diende vanouds verbindingsweg tussen Weesp en Muiden en snijdt een bocht in de Vecht af. Hierdoor is de weg zeer kenmerkend voor de verkeersfunctie in de Vechtstreek. De weg is echter sterk van karakter veranderd door verbreding. De ruimtelijke samenhang met de Bloemendalerpolder is aanwezig. Een dergelijke weg is niet zeldzaam.
7. **Toponiem:** Korte Muiderweg; **gemeente:** Muiden/Weesp

Weg linkeroever Vecht

1. **CHW-code:** GVS257G
2. **Cultuurhistorische typering:** doorgaande landweg; **oorspronkelijke functie:** verkeer
3. **Periode van ontstaan:** waarschijnlijk vanaf Vroege Middeleeuwen
4. **Huidig voorkomen:** weg over rivierdijk
5. **Waardering:** hoge waarde

6. **Motivering:** kenmerkend voor de Vechtstreek zijn de wegen langs de rivier. Deze speelden een zeer belangrijke rol in de landschapsgenese van de Vechtstreek. Zo functioneren deze wegen van oudsher als doorgaande landwegen. In de vroegste en vroege ontginningsperiode dienden deze wegen soms als ontginningsas. Later waren het ook jaagpaden. De ruimtelijke en genetische samenhang met de bewoning langs de Vecht, met de rivier en met de Vechtdijk is duidelijk aanwezig en waardevol. De wegen zijn nog duidelijk herkenbaar en niet sterk verbreed en niet vaak verlegd. Dergelijke wegen langs rivieren zijn niet zeldzaam.
7. **Toponiem:** -; **gemeente:** Muiden/Weesp

Vechtdijk linkeroever

1. **CHW-code:** GVS276G
2. **Cultuurhistorische typering:** rivierdijk/-kade; **oorspronkelijke functie:** waterstaat
3. **Periode van ontstaan:** vanaf 13e eeuw
4. **Huidig voorkomen:** Rivierwaterkerende dijk
5. **Waardering:** hoge waarde
6. **Motivering:** rivierdijken zijn zeer kenmerkend voor de Vechtstreek. Ze hebben een groot deel van de landschapsgenese bepaald. De rivierdijken van de monding tot aan Hinderdam zijn tot in de 17e eeuw ook zeewaterkerend geweest. De Vechtdijken zijn regelmatig opgehoogd. De wegen langs of over de dijk geven de ruimtelijke samenhang aan met de verkeersfunctie, die de Vecht had. De rivierdijken hebben hun functie niet verloren en zijn duidelijk herkenbaar, maar zeker niet zeldzaam.
7. **Toponiem:** Vechtdijk; **gemeente:** Muiden/Weesp

Molenwatering Gemeenschapspolder en Bloemendalerpolder

1. **CHW-code:** GVS291G
2. **Cultuurhistorische typering:** wetering; **oorspronkelijke functie:** waterstaat
3. **Periode van ontstaan:** Nieuwe Tijd
4. **Huidig voorkomen:** wetering
5. **Waardering:** hoge waarde
6. **Motivering:** molenweteringen zijn kenmerkend voor de opkomst van de molenbemaling in de Vechtstreek. Om het water naar de molen af te voeren, werden weteringen gegraven of bestaande sloten verbreed. De genetische en ruimtelijke samenhang met de molen, later een gemaal, is hier nog aanwezig. De molenweteringen zijn vaak wel herkenbaar aan hun lange en rechte of rechthoekige loop. Molenweteringen zijn niet zeldzaam.
7. **Toponiem:** -; **gemeente:** Muiden/Weesp

Kaden langs oostelijk deel Muidertrekvaart

1. **CHW-code:** GVS313G
2. **Cultuurhistorische typering:** kaden; **oorspronkelijke functie:** waterstaat
3. **Periode van ontstaan:** 1641
4. **Huidig voorkomen:** kaden langs vaart
5. **Waardering:** hoge waarde

6. **Motivering:** de kaden langs de trekvaart zijn kenmerkend voor de Vechtstreek. Over de kaden liepen vanouds vaak wegen. De kaden zijn over het algemeen duidelijk herkenbaar en nog redelijk gaaf. De ruimtelijke en genetische samenhang met de vaart en de wegen langs de vaart is duidelijk aanwezig. Dergelijke kaden zijn niet zeldzaam.
7. **Toponiem:** -; **gemeente:** Muiden

Kaden langs deel van Amsterdam-Rijnkanaal

1. **CHW-code:** GVS315G
2. **Cultuurhistorische typering:** kaden; **oorspronkelijke functie:** waterstaat
3. **Periode van ontstaan:** 19e - 20e eeuw
4. **Huidig voorkomen:** kaden langs kanaal
5. **Waardering:** van waarde
6. **Motivering:** de kaden langs dit kanaal zijn kenmerkend voor de Vechtstreek. Over de kaden liepen vaak wegen. De kaden zijn over het algemeen duidelijk herkenbaar. De ruimtelijke en genetische samenhang met het kanaal en de wegen langs het kanaal is duidelijk aanwezig. Dergelijke kaden zijn niet zeldzaam.
7. **Toponiem:** -; **gemeente:** Muiden/Weesp

Bijlage 2. Catalogus van nieuwe vindplaatsen

Hieronder volgt de catalogus van nieuwe vindplaatsen, die staan afgebeeld op kaartbijlage 1. In het kader van onderhavige studie in het kader van de MER zijn deze vindplaatsen nog niet aangemeld bij ARCHIS. Bij vervolgonderzoek dienen deze vindplaatsen alsnog te worden aangemeld.

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-01
2. **Ligging:** 133.053 / 482.382
3. **Toponiem:** De Spiering
4. **Omschrijving:** verdwenen Korenmolen; ??? - 1900
5. **Bron:** molendatabase; **molenummer:** 416
6. **Ouderdom:** Nieuwe tijd

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-02
2. **Ligging:** 132.422 / 481.071
3. **Toponiem:** Bloemendalerpolder
4. **Omschrijving:** verdwenen poldermolen; 1555 - 1936
5. **Bron:** molendatabase; **molenummer:** 6894
6. **Ouderdom:** Nieuwe tijd

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-03
2. **Ligging:** 132.353 / 482.835
3. **Toponiem:** De Krijgsman
4. **Omschrijving:** verdwenen rosmolen; 1702 - 1869
5. **Bron:** molendatabase; **molenummer:** 5260
6. **Ouderdom:** Nieuwe tijd

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-04
2. **Ligging:** 131.026 / 482.760
3. **Toponiem:** verdwenen Sinnigvelderpolder
4. **Omschrijving:** poldermolen; ??? - 1707
5. **Bron:** molendatabase; **molenummer:** 7287
6. **Ouderdom:** Nieuwe tijd

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden
Cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-04
2. **Ligging:** 132.857 / 481.672
3. **Toponiem:** -
4. **Omschrijving:** oude molenwerf, nader historisch onderzoek gewenst;
5. **Bron:** kaart van J. Wandelaar uit 1754
6. **Ouderdom:** Nieuwe tijd

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-06
2. **Ligging:** 129.948 / 482.377
3. **Toponiem:** -
4. **Omschrijving:** eendenkooi is van oorsprong een plek waar diverse soorten in het wild levende eenden werden gevangen voor consumptie. De eendenkooi bestaat uit een flinke vijver waar enkele smalle sloten op uitkomen, de zogenaamde vangpijpen.
5. **Bron:** kadastrale minuut 1824
6. **Ouderdom:** Nieuwe tijd

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-07
2. **Ligging:** 132.062 / 480.850
3. **Toponiem:** -
4. **Omschrijving:** buitenplaats zichtbaar op kaart uit 18e eeuw. Het perceel is op de kadastrale minuut uit 1818 ook nog te herkennen. De waterpartijen zijn dan nog aanwezig. Nader historisch onderzoek (archieven en kaarten) is gewenst;
5. **Bron:** historische kaarten
6. **Ouderdom:** Nieuwe tijd

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-08
2. **Ligging:** 132.866 / 481.958
3. **Toponiem:** -
4. **Omschrijving:** traankokerij;
5. **Bron:** traankokerij zichtbaar op kaart van Wandelaar (1754).
6. **Ouderdom:** Nieuwe tijd

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-09
2. **Ligging:** 132.960 / 481.370
3. **Toponiem:** Vechtdijk
4. **Omschrijving:** Rond 1939-1940 werd bij Muiden West een mitrailleurkazemat Type G en een groepsschuilplaats Type P (M1) gebouwd. De gietstalen koepel van de mitrailleurkazemat

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden
Cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

Type G is eruit geblazen. Deze kazemat en de groepsschuilplaats erachter liggen ten zuiden van kazemat Muiden West (Rijksmonument).

5. **Bron:** René Ros: www.stelling-amsterdam.nl/forten/muiden-kazemat/
6. **Ouderdom:** 1939-1940

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-10
2. **Ligging:** 131.310 / 482.310
3. **Toponiem:** Bloemendalerpolder
4. **Omschrijving:** Duits Grondradarstation 'Seeadler'; fundering van het grote U-vormige gebouw voor Accommodatie NCOs en Helperinnen is zeer waarschijnlijk nog aanwezig onder het opslagterrein van de boerderij. Het gebouw is zichtbaar op RAF-foto op de kaartbijlage.
5. **Bron:** Google Earth / www.radarstation.nl / ARCHIS (centraal waarnemingsnummer: 408646)
6. **Ouderdom:** 1943

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-10
2. **Ligging:** 130.946 / 482.083
3. **Toponiem:** Bloemendalerpolder
4. **Omschrijving:** Duits Grondradarstation 'Seeadler'; Y-peiler, een grote houten toren met een vierkante grondvorm met zijden van circa 6 m. De fundering is nog aanwezig.
5. **Bron:** Google Earth / www.radarstation.nl / ARCHIS (centraal waarnemingsnummer: 408646)
6. **Ouderdom:** 1943

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-10
2. **Ligging:** 130.845 / 481.855
3. **Toponiem:** Bloemendalerpolder
4. **Omschrijving:** Duits Grondradarstation 'Seeadler'; Y-peiler, een grote houten toren met een vierkante grondvorm met zijden van circa 6 m. De fundering is nog aanwezig.
5. **Bron:** Google Earth / www.radarstation.nl / ARCHIS (centraal waarnemingsnummer: 408646)
6. **Ouderdom:** 1943

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-10
2. **Ligging:** 131.410 / 482.340
3. **Toponiem:** Bloemendalerpolder
4. **Omschrijving:** Duits Grondradarstation 'Seeadler'; foundation
5. **Bron:** Google Earth / www.radarstation.nl / ARCHIS (centraal waarnemingsnummer: 408646)
6. **Ouderdom:** 1943

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden
Cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-10
2. **Ligging:** 131.190 / 481.900
3. **Toponiem:** Bloemendalerpolder
4. **Omschrijving:** Duits Grondradarstation 'Seeadler'; bunker
5. **Bron:** Google Earth / www.radarstation.nl / ARCHIS (centraal waarnemingsnummer: 408646)
6. **Ouderdom:** 1943

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-10
2. **Ligging:** 131.505 / 481.890
3. **Toponiem:** Bloemendalerpolder
4. **Omschrijving:** Duits Grondradarstation 'Seeadler'; Bunker
5. **Bron:** Google Earth / www.radarstation.nl / ARCHIS (centraal waarnemingsnummer: 408646)
6. **Ouderdom:** 1943

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-10
2. **Ligging:** 131.353 / 482.257
3. **Toponiem:** Bloemendalerpolder
4. **Omschrijving:** Duits Grondradarstation 'Seeadler'; Bunker
5. **Bron:** Google Earth / www.radarstation.nl / ARCHIS (centraal waarnemingsnummer: 408646)
6. **Ouderdom:** 1943

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-10
2. **Ligging:** 131.290 / 482.065
3. **Toponiem:** Bloemendalerpolder
4. **Omschrijving:** Duits Grondradarstation 'Seeadler'; Bunker
5. **Bron:** Google Earth / www.radarstation.nl / ARCHIS (centraal waarnemingsnummer: 408646)
6. **Ouderdom:** 1943

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-10
2. **Ligging:** 131.145 / 481.859
3. **Toponiem:** Bloemendalerpolder
4. **Omschrijving:** Duits Grondradarstation 'Seeadler'; Wurzburg Radar
5. **Bron:** Google Earth / www.radarstation.nl / ARCHIS (centraal waarnemingsnummer: 408646)
6. **Ouderdom:** 1943

RAAP-RAPPORT 2014

Plangebied Bloemendalerpolder, gemeenten Weesp en Muiden
Cultuurhistorisch bureauonderzoek in het kader van de MER

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-10
2. **Ligging:** 131.350 / 482.290
3. **Toponiem:** Bloemendalerpolder
4. **Omschrijving:** Duits Grondradarstation 'Seeadler'; T-haus
5. **Bron:** Google Earth / www.radarstation.nl / ARCHIS (centraal waarnemingsnummer: 408646)
6. **Ouderdom:** 1943

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-10
2. **Ligging:** 131.295 / 482.120
3. **Toponiem:** Bloemendalerpolder
4. **Omschrijving:** Duits Grondradarstation 'Seeadler'; Wurzburg radar
5. **Bron:** Google Earth / www.radarstation.nl / ARCHIS (centraal waarnemingsnummer: 408646)
6. **Ouderdom:** 1943

ARCHIS-meldingsnummer:

1. **RAAP-catalogusnummer:** MWBP-11
2. **Ligging:** 132.960/ 481.370
3. **Toponiem:** Vechtdijk
4. **Omschrijving:** in 1914 werd hier, nabij het stoomgemaal aan de linker Vechtoever, Stelling IV opgericht, een artilleriebatterij. Het is niet bekend of zich hier nog resten in de bodem bevinden. Nader onderzoek is gewenst;
5. **Bron:** René Ros
6. **Ouderdom:** 1914